

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta

Obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Katedra: Účetnictví a financí

Diplomová práce

**Kreativní účetnictví – účetní a daňové aspekty
českého a mezinárodního účetnictví**

Vedoucí práce:

Ing. Zita Drábková

Autor práce:

Bc. Radka Pejšová

České Budějovice

2009

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Radka PEJŠOVÁ**

Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Název tématu: **KREATIVNÍ ÚČETNICTVÍ - ÚČETNÍ A DAŇOVÉ ASPEKTY ČESKÉHO A MEZINÁRODNÍHO ÚČETNICTVÍ.**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl: Vymezení problematiky IAS/IFRS ve vazbě na kreativní účetnictví a věrný a pravdivý obraz účetnictví. Analýza ČÚL a IFRS, posouzení a komparace jejich výhod a nevýhod. Zhodnocení a závěr možností kreativního účetnictví a účetních podvodů.

Osnova:

1. Vymezení kreativního účetnictví v české a mezinárodní legislativě.
2. Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS)
3. Česká účetní legislativa (ČÚL)
4. Analýza aplikací a rozdílů mezi IFRS a ČÚL
5. Implementace IFRS v nekotovaných společnostech v České republice
6. Rozdíly mezi účetním výkaznictvím bez veřejně obchodovaných cenných papírů a výpočtem zdanitelného zisku ve vazbě na kreativní účetnictví.
7. Rozdíly mezi účetním výkaznictvím podle IFRS nekotovaných společností a výpočtem rozdělitelného zisku ve vazbě na kreativní účetnictví.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: **60 - 70 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

Literatura:

- Kovanicová, D.: Abeceda účetních znalostí pro každého. XIV. Akt. Vyd. Praha: Bova Polygon, 2004. 444 s. ISBN 80-7273-098-3
Kovanicová, D. a kol.: Finanční účetnictví - světový koncept, Polygon, Praha 2005. ISBN 80-7273-129-7.
Kovanicová, D.: Jak porozumět účetním výkazům (světovým, evropským, českým). Polygon, Praha 2004, ISBN 80-7273-095-9
Kroupová L., Vašek L., M. R. Černý; Mezinárodní standardy účetního výkaznictví, VOX, Praha, 2005
Kovalíková H.; Praktický průvodce českými účetními standardy pro podnikatele, Linde, Praha 2005
České účetní standardy: podle stavu k ?2006, Sagit, Ostrava 2006
Ryneš; Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005, ANAG, Praha 2005
Dvořáková, D.: Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IAS/IFRS. Computer Press, a. s. Brno 2006. ISBN 80-251-1085-0
Krupová, L.: Kreativní účetnictví. Zneužívání účetnictví, možnosti a meze, Komora auditorů ČR, Praha 2001

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Zita Drábková**
Katedra účetnictví a financí
Datum zadání diplomové práce: **10. března 2008**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2009**

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentů 13 (1)
370 05 České Budějovice

prof. Ing. František Střelček, CSc., Dr.h.c.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 10. března 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Kreativní účetnictví – účetní a daňové aspekty českého a mezinárodního účetnictví“ vypracovala samostatně na základě vlastních materiálů uvedených v seznamu literatury.

V Českých Budějovicích dne 27. dubna 2009

.....

podpis

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucí diplomové práce, Ing. Zitě Drábkové, za odborné rady, připomínky a metodické vedení práce, které mi pomohly během zpracování této práce.

Abstract

Financial accounting is a deep source of information, which should offer true data about the company. Accounting has a lot of forms and one of them – the creative accounting – is the topic of this diploma thesis. The term “creative accounting” means falsification of financial and audit reports about company’s real situation and offering the fictitious ones. The possible way to regulate “the creative accounting” is the process of accounting harmonization. Within this process, there is an effort to create a uniform, comprehensive system which will be clear to everyone and which can offer true image of the accounting.

The aim of this work is to estimate the Czech accounting legislation (ČÚL) and the International Financial Reporting Standards (IFRS) at situations, allowing “the creative accounting”, which will lead to the conclusion how can the different bookkeeping influent the range of economic result.

Key words: the creative accounting, International Financial Reporting Standards (IFRS), the Czech accounting legislation (ČÚL), accounting regulation and harmonization, accounting cheats, final accounts.

Souhrn

Finanční účetnictví představuje hlubokou pokladnicí informací, která by měla poskytovat pravdivé informace o dané společnosti. Účetnictví má mnoho podob a jednou z ní - *kreativní* - se zabývá právě tato diplomová práce. Pod pojmem „kreativní účetnictví“ je myšleno zneužívání účetních a auditorských zpráv o skutečném stavu společnosti a následné poskytování nepravdivých informací. Možnou cestu regulace „kreativního účetnictví“ představuje proces harmonizace účetnictví. V rámci tohoto procesu existuje snaha vytvořit jednotný ucelený systém, jež bude srozumitelný pro všechny a zároveň umožní poskytnout věrný a pravdivý obraz účetnictví.

Cílem této práce je zhodnocení ČÚL a IFRS v situacích umožňujících praktikování „kreativního účetnictví“, které povede k závěru, jak může rozdílné vykazování ovlivnit výši hospodářského výsledku.

Klíčová slova: kreativní účetnictví, Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS), Česká účetní legislativa (ČÚL), harmonizace a regulace účetnictví, účetní podvody, účetní závěrka.

Obsah

1 Úvod	1
2 Kreativní účetnictví	12
2.1 <i>Pojetí kreativního účetnictví jako procesu manipulace s účetními údaji.....</i>	<i>13</i>
2.1.1 Uznání fiktivních výnosů nebo výnosů, které ještě nebyly realizovány....	14
2.1.2 Nadměrná kapitalizace a odpisová politika	14
2.1.3 Oceňování majetku	14
2.1.4 Nepravdivé vykazování aktiv a závazků.....	15
2.1.5 Kreativní klasifikace v rámci výkazu zisků a ztrát	15
2.1.6 Kreativní klasifikace v rámci výkazu cash flow	15
2.2 <i>Pojetí kreativního účetnictví jako procesu využívajícího ekonomických transakcí</i>	<i>15</i>
2.3 <i>Důvody praktikování kreativního účetnictví.....</i>	<i>17</i>
2.4 <i>„Výhody“ kreativního účetnictví.....</i>	<i>19</i>
2.5 <i>Nevýhody kreativního účetnictví.....</i>	<i>20</i>
2.6 <i>Prevence a boj proti kreativnímu účetnictví.....</i>	<i>20</i>
3 Harmonizace a možné cesty regulace účetnictví.....	22
3.1 <i>Možné cesty regulace</i>	<i>22</i>
3.2 <i>Snahy o harmonizaci účetnictví.....</i>	<i>23</i>
3.2.1 <i>Harmonizace v rámci Evropské unie</i>	<i>24</i>
3.2.2 <i>Harmonizace v USA</i>	<i>25</i>
3.2.3 <i>Snahy o celosvětovou harmonizaci - IFRS/IAS</i>	<i>25</i>
3.3 <i>Česká účetní legislativa.....</i>	<i>30</i>
4 Hlavní obecné rozdíly mezi IFRS a českými předpisy	32
4.1 <i>První aplikaci daného účetního systému</i>	<i>32</i>
4.2 <i>Obecné účetní zásady</i>	<i>33</i>
4.3 <i>Složky účetního vykazování</i>	<i>36</i>
4.4 <i>Účetní závěrka – všeobecné požadavky.....</i>	<i>36</i>
4.5 <i>Finanční výkazy.....</i>	<i>38</i>
5 Metodika	41
6 IAS 16 – Pozemky, budovy a zařízení.....	43

7 IAS 36 – Snížení hodnoty aktiv	47
8 IAS 23 – Výpůjční náklady	51
9 IAS 2 – Zásoby	56
10 IAS 37 – Rezervy, podmíněné závazky a podmíněná aktiva	58
11 IAS 17 – Leasingy	60
12 Shrnutí účetních operací za rok 2006 a 2007 dle ČÚL a IFRS	65
12.1 Rozvaha dle ČÚL.....	69
12.2 Výkaz zisků a ztrát dle ČÚL.....	73
12.3 Rozvaha dle IFRS	77
12.4 Výkaz zisků a ztrát dle IFRS	78
13 Závěr	79
14 Seznam použité literatury	82

1 Úvod

Podstatným rysem současného vývoje světové ekonomiky je mezinárodní integrace. Přes hranice států proudí stále mohutnější toky zboží, kapitálu a spolu s nimi i ekonomické informace. Mezi základní zdroje těchto informací patří finanční účetnictví.

Hlavním cílem finančního účetnictví je sestavení účetních výkazů, které budou schopny podat věrný a poctivý obraz o finanční pozici a výkonnosti podniku.

Na světě existuje mnoho účetních systémů. Tyto systémy se navzájem odlišují např. vymezením okruhu uživatelů účetních výkazů, mírou regulace účetnictví, řešením vztahu mezi účetnictvím a daněmi, vykazováním daně ze zisku, stupněm opatrnosti při vykazování hospodářského výsledku, volbou oceňovacích veličin aj.

Usměrňování finančního účetnictví probíhá v jednotlivých státech nejrozličnějším způsobem a v různém rozsahu. Je to ovlivněno především tradicemi, zvyklostmi, ekonomickým a legislativním prostředím dané země.

Řízení účetnictví je možné prostřednictvím státu nebo profesních svazů směřující k sjednocení účetnictví, tzv. *vnější regulace* nebo cestou *samoregulace*, kdy usměrňování účetnictví zabezpečuje přímo podnik, který se řídí obecně uznávanými účetními zásadami a platnými účetními normami – národními účetními standardy.

Vedle všeobecně známých přívlastků účetnictví, jako je *finanční* či *manažerské*, existuje další, nepřliš chvalný – *kreativní*. A právě „kreativním účetnictvím“ se zabývá tato diplomová práce.

První část práce je zaměřena na oblast „kreativního účetnictví“. Co si lze pod tímto pojmem představit, jaké jsou příčiny jeho vzrůstající využitelnosti, jaké charakteristiky účetnictví napomáhají zkreslování účetních informací aj.

Mezi nejznámější případy praktikování „kreativního účetnictví“ - zneužívání účetních a auditorských zpráv o skutečném stavu společnosti a nepravdivé informace o zisku, nákladech, výnosech a struktuře bilanční rozvahy – patří bezesporu kauza Enron. Kauza Enron však nebyla ojedinělá. Zkrachovalý Enron s sebou stáhl

i auditorskou firmu Arthur Andersen, která mu dělala audit a podílela se na dezinformaci veřejnosti.

Mezi další velké společnosti s podobnými problémy patří např. WorldCom, italský Parmalat, japonské Daiwa a Sumitomo, francouzskou Crédit Lyonnais aj.

Druhá část popisuje proces harmonizace účetnictví. Vývoj světového hospodářství je čím dál tím rychlejší a světová ekonomika má stále více globálnější charakter. Díky tomu existují stále intenzivnější snahy o mezinárodní harmonizaci účetnictví. Hlavním důvodem byly a jsou přetrvávající rozdíly v účetních legislativách, díky nimž není možné zajistit srovnatelnost a srozumitelnost vykazovaných informací pro uživatele účetních výkazů. Proces harmonizace prochází celým světem, Českou republikou nevyjímaje. Rok 2004 se stal pro mnoho českých podniků zlomovým, a to díky přechodu na Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (dále jen „IFRS“, dříve nazývané Mezinárodní účetní standardy „IAS“).

Výsledkem harmonizace by měla být pokud možno co nejjednotnější úprava účetnictví zajišťující srovnatelnost a srozumitelnost všem uživatelům účetních výkazů.

Třetí část diplomové práce je zaměřena na analýzu ČÚL a IFRS. Navzájem srovnává oba účetní systémy a posuzuje jejich výhody a nevýhody.

V poslední části jsou zobrazeny příklady účtování dle ČÚL a IFRS. Na základě rozdílných variant, které nabízejí právě zmíněné účetní systémy, jsou zobrazeny odlišnosti v účtování a vykázaném hospodářském výsledku.

Cílem práce je vymezení problematiky IAS/IFRS právě ve vazbě na „kreativní účetnictví“ a věrný a pravdivý obraz účetnictví. Tato práce by dále měla napomoci zhodnotit aplikované účetní systémy a posloužit tak k učinění závěru o možnostech „kreativního účetnictví“ a účetních podvodů.

2 Kreativní účetnictví

Kreativita představuje tvořivost, produktivní styl myšlení odrážející se v činnosti člověka. Jde o specifickou činnost vyznačující se hodnotnou originální produkcí, která je důsledkem „kreativní osobnosti“, komplexu vlastností jedince v němž rozhodující roli hraje fantazie a nezávislé postoje.

Pojem „kreativní (tvořivé) účetnictví“ začal být aktuální v průběhu 80. let. V 90. letech začala postupně vznikat literatura na toto téma, ovšem v současné době je stále nedostatek materiálů, týkajících se „kreativního účetnictví“. Obecnou snahou je spíše vyvolat senzaci a přiblížit problematiku široké veřejnosti.

Například jedna z knih definuje „kreativní účetnictví“ takto:

„Každý podnik v zemi švindluje svůj zisk. Každá sada publikovaných účtů je založena na knihách, které byly pečlivě uvařeny nebo kompletně opečeny. Čísla, kterými je otravována dvakrát za rok investující veřejnost, byla všechna změněna kvůli obraně před vinou. Je to největší podfuk od Trojského koně.“¹

Během přípravy a předkládání výkazů finančního účetnictví se nutně setkáváme s lidskou tvořivostí, znalostmi a vědomostmi, jak z oblasti účetní teorie, tak praxe. Nicméně vymezení definice „kreativního účetnictví“ je velmi složité. V současné době je tento pojem chápán účetní literaturou jako zneužívání účetnictví a charakterizuje se jako:

1. proces manipulace s účetními údaji s cílem transformovat účetní výkazy z podoby, jakou by měly mít, do podoby, jakou by si přáli jejich tvůrci,
2. procesy, při kterých jsou uskutečňovány přímo ekonomické transakce tak, aby bylo dosaženo příznivých výsledků v účetnictví.

¹ Krupová, L. *Kreativní účetnictví: Zneužívání účetnictví – možnosti a meze*. KACR, Praha 2001

2.1 Pojetí kreativního účetnictví jako procesu manipulace s účetními údaji

V účetních výkazech se tak objevují údaje ve výši, kterou si přejí jejich tvůrci. K úpravám dochází v požadované částce a/nebo požadovaným směrem. Toho lze dosáhnout výběrem a použitím vhodné účetní politiky nebo klamavými finančními výkazy. V takovém případě dochází k chybné informovanosti uživatelů účetních závěrek, kteří si na jejich základě vytvoří klamný obraz o finanční situaci a výkonnosti podniku.

Účetní pravidla občas povolují vybrat si mezi různými účetními metodami používanými při přípravě finančních výkazů, nebo způsob aplikace těchto metod. V mnoha zemích si tak mohou společnosti vybrat např. pro ně nejvhodnější politiku odepisování výdajů na výzkum a vývoj a amortizaci souvztažných projektů s nadhodnocenou životností. Firmy tak lehce využívají flexibilitu, jež účetní principy nabízejí.

Některé účetní položky zahrnují určitý stupeň odhadu, posuzování a předpokladu, kterým se nelze vyhnout. Např. co se týče odhadu životnosti majetku (pro provedení kalkulace odpisů), jež je prováděn uvnitř společnosti a kreativní účetní tak má možnost chybovat buď z hlediska opatrnosti či optimismu. V jiných případech, např. oblast odhadu pojistná matematika, podnik najímá odborníky, jejichž úkolem je odhadnout případné penzijní závazky. Toho lze využít dvěma způsoby: 1. kreativní účetní dá odhadci jisté „instrukce“ nebo 2. si ho vybere podle toho, jakým přístupem je známý. Zvolený způsob závisí na tom, zda požaduje optimistický či pesimistický pohled.

Mezi praktiky kreativního účetnictví patří:

- Uznání fiktivních výnosů nebo výnosů, které ještě nebyly realizovány,
- nadměrná kapitalizace a odpisová politika,
- oceňování majetku,

- nepravdivé vykazování aktiv a závazků,
- kreativní klasifikace v rámci výkazu zisků a ztrát a
- kreativní klasifikace v rámci výkazu cash flow.

2.1.1 Uznání fiktivních výnosů nebo výnosů, které ještě nebyly realizovány

Nejčastěji se jedná buď o uznávání předčasných nebo fiktivních výnosů. V takových případech dochází k nafouknutí vykazovaných zisků, aby v nejbližší době pozitivně ovlivnily výsledky hospodaření, a společnost tak mohla prezentovat lepší schopnost produkovat zisky.

Předčasně uznané výnosy jsou takové, jež jsou uskutečňovány při legitimním prodeji, ale v přecházejícím období, než ve kterém by měly být správně zaúčtovány. Fiktivní výnosy jsou naproti tomu zaznamenávány, aniž by došlo ke skutečnému prodeji. Dopad předčasných i fiktivním výnosů je pro určité období stejný, tj. dochází ke zkreslení finančních údajů a výkazy podávají nesprávné informace o schopnosti podniku produkovat zisky.

2.1.2 Nadměrná kapitalizace a odpisová politika

Další možnost jak zvýšit vykazované zisky představuje minimalizace nákladů. V této oblasti se používá nadměrná kapitalizace a rozšířená doba odpisování. Společnost minimalizuje náklady pomocí kapitalizace výdajů

2.1.3 Oceňování majetku

Tato praktika patří mezi jedny z nejoblíbenějších, neboť v této oblasti existuje vysoký stupeň odhadu a jednotlivé linie snahy o harmonizaci účetnictví nabízejí mnoho variant řešení. Tato oblast se rozděluje do dvou částí:

1. přeceňování majetku směrem nahoru a
2. přeceňování majetku směrem dolů.

2.1.4 Nepravdivé vykazování aktiv a závazků

Jedná se především o nadhodnocení aktiv a podhodnocení pasiv z důvodu manipulace s vykázanými zisky. Do této kategorie spadají aktiva, jež nejsou předmětem odepisování. Mezi ně patří např. pohledávky, zásoby, investice a dluhy. Minimalizace nákladů a ztrát je dosaženo přeceněním takových aktiv a podhodnocením dluhů.

2.1.5 Kreativní klasifikace v rámci výkazu zisků a ztrát

V rámci těchto praktik nedochází ke změně celkové částky čistého zisku, ale mění se pouze jednotlivé položky výkazu zisků a ztrát. Např. chce-li podnik zlepšit provozní výsledek hospodaření, klasifikuje provozní náklady jako mimořádné a tak vylepší jak provozní výsledek hospodaření, tak i některé ukazatele finanční analýzy.

2.1.6 Kreativní klasifikace v rámci výkazu cash flow

Stejně jako v předchozí případě se jedná o úpravu provozní části, tedy maximalizaci provozních příjmů a minimalizaci provozních výdajů. Společnost tak činí proto, že chce poukázat schopnost vytvářet peněžní toky ve své hlavní činnosti a tím naznačit, že má stále místo ve svém oboru na trhu.

2.2 Pojetí kreativního účetnictví jako procesu využívajícího ekonomických transakcí

Jedná se o transakce, které v podstatě nejsou přirozené z hlediska normální ekonomického koloběhu v rámci určitého odvětví. Jde především o:

Skutečné ekonomické transakce již dopředu uskutečňované s úmyslem nesprávně vykazovat účetnictví a dosáhnout tak pozitivnějšího ekonomického dopadu, než jaký by se dal očekávat na normálních okolnostech. Ve skutečnosti se jedná o to, že podnik získal určitou výši peněžních prostředků z cizích zdrojů, takže mu vzniká dluh. Vzhledem ke snaze vylepšení obrazu o finanční pozici, zobrazí tento způsob financování tak, aby nebyl v rozvaze vykázan jako závazek. Většinou jde o příklady mimobilančního financování.

Umělé transakce ovlivňující částky vykázané v rozvaze umožňující pohybovat se ziskem mezi dvěma obdobími. Těto transakce je dosaženo vstupem do dvou či více příbuzných transakcí s ochotnou třetí stranou, nejčastěji bankou. Prodejní cena je posunována směrem nahoru či dolů od současné hodnoty, podle toho zda má zisky zvyšovat či snižovat.

Skutečné transakce načasované tak, aby dávaly požadovaný obraz o stavu některých účtů. V takovém případě je umožněno manažerům, aby rozhodli, kdy dojde k prodeji a ve kterém období tedy ovlivní zisk.

Z výše uvedeného vyplývá, že „kreativní účetnictví“ zahrnuje jak techniky účelové manipulace s údaji, které jsou více či méně zřetelné (tzv. window dressing), tak techniky, které vyžadují vysokou kvalifikaci a bývají jen obtížně odhadovány auditory (tzv. mimobilanční financování).

Institut certifikovaných účetních Anglie a Walesu (ICAEW) definoval v roce 1986 **window dressing** jako „*takové vedení transakcí, při nichž finanční výkazy podávají zavádějící nebo nereprezentativní obraz o finanční situaci podniku*“.

Mimobilanční financování byla definováno ICAEW jako „*takové financování nebo refinancování podnikových činností, které se při dodržení zákonných požadavků a existujících účetních zásad nemusí objevit v jeho rozvaze*“. Prostřednictvím mimobilančního financování se společnosti snaží dosáhnout nižší míry zadluženosti (dluhy/aktiva) a podílu dluhů k vlastnímu kapitálu.

Mezi hlavní techniky window dressing patří například:

- Prodej a zpětný nákup aktiv,
- některé praktiky, týkající se přeceňování majetku,
- změny v přijatých účetních politikách a záměrné chyby,
- záměrné vykazování krátkodobého majetku a dluhů mezi dlouhodobým a naopak dlouhodobého majetku a dluhů mezi krátkodobým,
- zkreslené vykazování výnosů,
- nedodržování zásady opatrnosti v účetnictví,
- zkreslené ocenění majetku v rozvaze již v době jeho pořízení,

- odhad doby životnosti majetku, který je proveden záměrně chybně,
- zaměňování modernizace majetku za opravu nebo naopak,
- vykazování majetku, který podniku nepřinese ekonomický prospěch a
- tzv. půjčky přes konec účetního období.

Mezi hlavní techniky mimobilančního financování patří:

- Zaměňování tzv. kapitálového (finančního) leasingu za operativní,
- účetní zachycení prodeje pohledávek nebo faktoringu v závislosti na riziku, vyplývajícím z nesplacení pohledávek (nevykazování závazků, vyplývajících z nesplacení pohledávky).²

V případech posuzování, zda se jedná či nejedná o „kreativní účetnictví“, je nutné rozlišovat záměrné a nezáměrné zkreslování informací. V praxi existují výkazy, které nemají dostatečnou vypovídací schopnost i z jiných důvodů, např. z důvodu neúplnosti vstupních údajů, nedbalé práce účetních apod. V těchto případech však nelze hovořit o „kreativním účetnictví“.

2.3 Důvody praktikování kreativního účetnictví

a) Z podnětu manažerů (agentů)

Často se předpokládá, že snahou manažerů je dosáhnout maximálního zisku. Účetní výkazy však nemusejí být vždy upravovány tak, aby vykazovaly co nejvyšší zisk. Chování manažerů, které je ovlivněno celou řadou faktorů, se snaží vysvětlit některé moderní teorie firmy. Podle těchto teorií nemusí být snahou manažerů přímo maximalizace zisku, ale maximalizace „užitečnosti“ manažerů, kterou určují jednak vykazovaný zisk, jednak vedlejší výhody a příjmy manažerů, počtem a úrovní jejich podřízených apod.

Chování manažerů je také určováno politikou státu v souvislostech v otázce zdanění, odvětvové politice státu, fiskální a cenové politice státu. Manažeři se mohou

² Krupová, L. *Kreativní účetnictví: Zneužívání účetnictví – možnosti a meze*. KAČR, Praha 2001

snažit snížit vykazovaný zisk z důvodu platby nižší daně, nebo možnosti získat dotace od státu.

b) Špatný management

Díky chybným rozhodnutím se zhoršuje nejen finanční situace, ale i jednotlivé finanční ukazatele. V tomto případě budou dodavatelé pravděpodobně požadovat placení v hotovosti či ještě před termínem dodání, věřitelé budou chtít splatit pohledávky v co nejbližší době a zákazníci budou hledat nové výrobce a prodejce. Z takové situace se bude management snažit uniknout prezentací svých výkazů v co nejoptimističtější podobě, a to prostřednictvím „kreativního účetnictví“. „Kreativní účetnictví“ je však téměř vždy spojeno s bankrotem a nabízí pouze jednu z cest k oddálení hrozícího úpadku.

c) Snížení nejistoty a rizika

Každá firma se v současnosti pohybuje v prostředí plném nejistoty a značných rizik, mezi které patří např. pohyblivé devizové kurzy, vzrůstající míra inflace či změny v úrokové míře. V podstatě se jedná o všechny součásti tzv. podnikatelské rizika, které zahrnuje:

- Riziko provozní (stávky, havárie strojů),
- riziko tržní (problémy s odbytem, změny cen a devizových kurzů),
- riziko inovační (zavádění nových výrobků),
- riziko finanční (platební neschopnost, změny úrokové míry, daní).

d) Problematika oceňování

Oceňování v historických cenách, které je používáno ve většině států, má v tržní ekonomice závažné nedostatky, mezi které patří např. podhodnocení aktiv v rozvaze. Mezi techniky „kreativního účetnictví“ patří tzv. mimobilanční financování, které spočívá v tom, že některé dluhy společnosti nejsou uvedeny v rozvaze. Praktikování těchto postupů je odůvodňováno tím, že oceňování v historických cenách, vedoucí k podhodnocení aktiv, „opravňuje“ tvůrce výkazu neuvádět některé dluhy.

e) Tlak ze strany investorů

Situace na finančním trhu může ovlivnit přístup firmy k sestavování účetních výkazů. Snaha přilákat větší počet investorů může podnítit firmy k manipulaci s výkazy a tím zajistit poptávku po svých akciích na kapitálovém trhu. Účastníci kapitálových trhů a potenciální investoři požadují stabilní růst vykazovaných zisků. Pro splnění tohoto požadavku se mohou společnosti přiklonit k vykazování vyšších zisků a předkládání výkazů „šitých na míru“, tedy ke „kreativnímu účetnictví“.

f) Snaha o snížení daní

Cíl je jednoduchý – snížení daňové povinnosti – což vede k podhodnocování výnosů nebo nadhodnocování nákladů. Jedná se o velmi zřetelný důvod především v zemích, kde je více či méně spjata finanční a daňové účetnictví. Dokud se tyto dva systémy neoddělí, tak budou daně silným motivem pro „kreativní účetnictví“.

2.4 „Výhody“ kreativního účetnictví

Skutečnost, že „kreativní účetnictví“ může:

- Zvýšit vykazovaný zisk nebo snížit vykazovanou ztrátu,
- manipulovat s ukazateli používanými ve finanční analýze,
- zatajit finanční riziko,
- obcházet rizika spojená s půjčkami,
- pomoci podniku vyhnout se kontrole akcionářů,
- upevnit postavení vedení společnosti
- posílit přístup podniku k finančním prostředkům, které by jinými cestami nezískal.³

³ Krupová, L. *Kreativní účetnictví: Zneužívání účetnictví – možnosti a meze*. KAČR, Praha 2001

2.5 Nevýhody kreativního účetnictví

Na druhé straně může z použití „kreativního účetnictví“ vyplynout jak nedůvěra investorů, dodavatelů, zaměstnanců, akcionářů, tak i široké veřejnosti.

Položme si otázku: „*Jak lze bojovat proti kreativnímu účetnictví?*“

2.6 Prevence a boj proti kreativnímu účetnictví

Významnou roli v boji s „kreativním účetnictvím“ hraje přirozeně prevence. Vůbec nejdůležitější je zamezení vzniku takového podvodu, jaký představuje „kreativní účetnictví“. Úkolem společností je vytvořit poctivé a etické prostředí, ve kterém se s těmito praktikami bude bojovat. Primární zodpovědnost v prevenci leží na vlastnících nebo managementu společnosti.

Součástí prevence je také identifikace rizikových oblastí. Ke každé společnosti se vztahují specifická rizika, jež musí být rozpoznána pro možné zavedení jejich kontroly. Tato identifikace je ovlivněna velikostí společnosti a předmětem podnikání.

Mezi nejúčinnější způsob předcházení a odhalování podvodů uvnitř společnosti je správně fungující vnitřní kontrolní systém. Jedná se o mechanismus pomáhající společnosti analyzovat, vyhodnocovat, řídit a kontrolovat rizika spojená s provozem a její obchodní činností.

Prostor pro výběr účetních metod lze redukovat snížením počtu povolených metod nebo bližší specifikace okolností, za nichž může být daná metoda použita. Dále k tomu může přispět požadavek stálosti používaných metod, dle něhož by firmy měly používat stejnou metodu nejen v letech, kdy poskytují požadovaný obrázek, ale i v ostatních letech, kdy výsledky nejsou tolik žádoucí.

Bojem proti umělým transakcím je snaha dovolat se platnosti konceptu „podstata (obsah) před formou“, neboť spíše ekonomická podstata transakcí určuje účetní podstatu oproti jejich legální formě.

Problém načasování skutečných transakcí lze vyřešit požadováním pravidelného přeceňování jednotlivých položek, aby se zisky a ztráty ze změn jejich hodnot objevovaly v účetnictví během roku tak jak nastanou. Tento způsob je určitě vhodnější než pouze celkový součet v jednotlivých letech.

Jak anglosaský, tak kontinentální model účetnictví nabízí příležitosti pro „kreativní účetnictví“, ale zároveň i v některých oblastech velkou podporu pro jeho kontrolu. Kontinentální model vyznačující se větší mírou předpisů a menší flexibilitou snadněji zmenšuje prostor pro zneužívání při výběru účetních politik či manipulaci s účetními odhady. A naopak méně právně orientovaný anglosaský model více napomáhá prosadit koncept „podstata před formou“.

Další cestu regulace představují požadavky na zveřejňování informací. Je přirozené, že veškeré změny a důležité informace týkající se společnosti by se měly objevit přímo ve výkazech a omezit tak používání příloh.

Dle zahraničních studií na téma „kreativního účetnictví“ se dá bojovat s tímto problémem následovně:

- Přijetí detailnějších předpisů pro účetnictví,
- přijetí striktnějších standardů,
- více standardů zaměřit na problémové oblasti,
- více požadavků na zveřejňování a
- více upřednostňovat obsah před formou.

Dalším příkladem boje proti kreativnímu účetnictví je přímo snaha o harmonizaci účetnictví.

3 Harmonizace a možné cesty regulace účetnictví

Účetnictví odráží měnící se ekonomické podmínky, vývoj v ekonomických procesech a v obchodních transakcích. Mělo by být pružné a schopné rychle reagovat a přizpůsobovat své metody a nástroje, pomocí nichž zobrazuje skutečnosti. Proto by mělo vycházet sice z pevných zásad, ale mělo by být upraveno na základě systému, který lze aktuálně v reálném čase upravovat.

Každý investor využívá ke svému rozhodnutí informace, které získává z velké části z účetnictví. Je nutné si uvědomit, že rozhodnutí učiněné na základě chybného pochopení informací z účetnictví může vést ke ztrátě a odrazuje investory od vstupu na zahraniční trhy. Tato situace nutí země spolupracovat na mezinárodní a dnes už na celosvětové úrovni v oblasti harmonizace regulace účetnictví.

3.1 Možné cesty regulace

Hlavním důvodem harmonizace je zabezpečení srovnatelnosti vykazovaných informací pro potřeby investorů a dalších uživatelů, protože účetní výkazy jsou hlavním a mnohdy jediným zdrojem informací o podniku. Harmonizace (tj. odstraňování rozdílů mezi jednotlivými způsoby regulace) má různý územní rozsah, odstraňuje bariéry pohybu kapitálu a vede ke globalizaci.

Regulace účetnictví lze dosáhnout třemi způsoby:

1. právním předpisem,
2. standardem a
3. kombinací dvou předchozích způsobů.

Tabulka č. 1 – Právní předpisy versus standardy

Právní předpisy	Standardy
Právní předpisy jsou zaměřeny na vymezení základních povinností účetní jednotky.	Národní nebo nadnárodní standardy upravují konkrétní postupy běžného účetnictví a výkaznictví.
Právní předpisy vytváří formální legislativní rámec na národní úrovni.	Standardy zabezpečují obsahovou harmonizaci na nadnárodní úrovni.
Právní předpisy jsou dlouhodobé povahy.	Standardy jsou průběžně aktualizovány.
Předmětem zájmu je jak běžné účetnictví, tak i závěrka.	Úprava je zaměřena na závěrku, usměrňování běžného účetnictví je ve větší míře ponecháno na samoregulaci.

Zdroj: Dvořáková, D. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IAS/IFRS*. Computer Press, 2006. ISBN 80-251-1085-0

3.2 Snahy o harmonizaci účetnictví

S rozvíjející se globalizací a s postupným „odstraňováním“ hranic mezi státy, jsou stále intenzivnější snahy o mezinárodní harmonizaci účetnictví. První pokusy o harmonizaci účetnictví lze zaznamenat již v 70. letech minulého století, jak v Evropě, tak i ve Spojených státech amerických. Hlavním důvodem byly velmi značné rozdíly v účetních legislativách. Díky tomu, že se každý stát řídil jinými účetními pravidly, nebylo možné zajistit srovnatelnost vykazovaných informací pro uživatele.

V současnosti lze zařadit snahy o harmonizaci účetnictví do třech oblastí:

1. *Harmonizace v rámci Evropské unie,*
2. *harmonizace v USA a*
3. *snahy o celosvětovou harmonizaci.*

Výsledkem by měla být pokud možno co nejjednodušší úprava účetnictví ve všech státech, ať již v rámci regionálních seskupení, celých kontinentů nebo konce na celém světě. Hlavním důvodem je zajištění srovnatelnosti vykazovaných informací pro potřeby uživatelů účetních výkazů, jelikož tyto výkazy jsou mnohdy jediným nebo alespoň hlavním zdrojem informací o podniku, o jeho výkonnosti a o změnách ve finanční situaci.

3.2.1 Harmonizace v rámci Evropské unie

Již ve smlouvě o založení Evropského hospodářského společenství – tzv. římská smlouva z roku 1957 se objevuje požadavek sjednocení právních, ekonomických a sociálních podmínek členských států.

Situace členských zemí Evropské unie je však odlišná. Evropa, především její kontinentální část, má jiné historické zkušenosti a zvyklosti. Úkolem Evropské unie je postupné vytváření předpokladů pro spojení evropských zemí za účelem hospodářského a sociálního pokroku.

Nástrojem harmonizace se staly směrnice Evropské unie, které tvoří základ účetního kodexu zemí Evropské unie. Jedná se o:

4. direktiva (1978) - zabezpečuje srovnatelnost účetních výkazů závěrek co do formy, obsahu (tj. oceňování) a způsobu zveřejňování. Obsahuje ustanovení týkající se zejména formy účetních výkazů, obsahu jejich položek, oceňovacích pravidel, obsahu přílohy a výroční zprávy a zveřejňování účetních výkazů.

7. direktiva (1983) - stanovuje pravidla pro sestavení a zveřejnění konsolidované účetní závěrky.

8. direktiva (1984) – stanovuje pravidla pro získání kvalifikace auditora a pro možnost výkonu profese ve všech členských státech EU.

Direktivy EU pozitivně ovlivnily účetnictví - zvýšila se kvalita účetních výkazů členských zemí a volný oběh těchto výkazů v rámci EU otevřel cestu k fungování

vlastního vnitřního kapitálového trhu EU a přispěl ke zvýšení konkurenceschopnosti podniků. Ovšem i přes zavedení direktiv Evropské unie do legislativ členských zemí zůstávají jejich národní úpravy odlišné, a tudíž nelze zabezpečit profesionálně a pružně harmonizaci jejich účetních systémů. To je způsobeno tím, že direktivy obsahují několik variant řešení konkrétních problémů a členské země mají právo volby, které působí proti sblížení účetních systémů jednotlivých států EU.

3.2.2 Harmonizace v USA

Tato problematika se týká úpravy účetnictví ve Spojených státech amerických, avšak díky rostoucímu vlivu nadnárodních společností, internacionalizaci ekonomických problémů a rostoucímu vlivu USA na mezinárodním poli, začínají americké účetní standardy stále více pronikat i do Evropy.

Spojené státy americké se dnes řídí nejucelenějším a nejpracovanějším souborem požadavků na obsah, formu a zveřejnění účetních výkazů. První pověření pro tvorbu těchto zásad obdržela Americká komise pro cenné papíry (tzv. SEC – Securities and Exchange Commission) v roce 1934. Zpracováním uvedeného souboru pravidel byla pověřena soukromá profesní organizace FASB (Financial Accounting Standards Board).

Výsledkem práce FASB jsou tzv. *všeobecně uznávané účetní principy* (Generally Accepted Accounting Principles – US GAAP), jež mají 2 úrovně:

1. Základní, koncepční principy, které obsahují základní prvky účetního systému a teoretické zásady, na kterých má být účetní systém vystavěn.
2. Detailní principy, týkající se jednotlivých oblastí účetnictví.

3.2.3 Snahy o celosvětovou harmonizaci - IFRS/IAS

IFRS představují soubor mezinárodních směrnic pro vedení účetnictví a sestavování účetních závěrek. Tyto standardy sestavuje Rada pro mezinárodní účetní standardy (*International Accounting Standards Board - IASB*, dříve *International Accounting Standards Committee - IASC*).

Jedná se o systém naprosto odlišného charakteru oproti českým účetním standardům. Nejde o „účetní systém“ jako takový (upravující účetní postupy), ale

o informační (upravující výstupy). Podle IFRS si každá firma definuje vlastní účtovou osnovu, vytvoří si výkazy a účetní je povinen zvolit postup, který povede k zobrazení skutečného ekonomické stavu společnosti nezkráceného právními a daňovými korekcemi.

Na rozdíl od tradičního zaměření kontinentálních evropských účetních standardů kladou IFRS důraz na zjištění „*fair value*“ (reálné hodnoty podniku), tedy informace důležité na jedné straně pro akcionáře a na straně druhé pro věřitele. Účetnictví tedy musí poskytovat *ekonomické informace* (nikoli informace sociální, ekologické či daňové), které budou sloužit externím uživatelům ke správnému rozhodování.

Další odlišností je, že IFRS nejsou zákonem (vytváří je nevládní, nezisková nadace sídlící v Londýně) a nemůže se k nim tedy přistupovat stejně, jako by jím byly.

Mezinárodní účetní standardy lze označit jako za čistě účetní řešení, neboť tyto standardy nemají žádnou provázanost s žádným daňovým systémem a slouží primárně pro potřeby investorů a vlastníků, nikoli státní a daňové správy.

Mezinárodní účetní standardy obsahují:

- *Úvod*, jenž definuje účel IAS, řídicí orgány Výboru pro mezinárodní účetní standardy a jeho pracovní program.
- *Předmluvu* k výkladu standardů, v níž se stanovují tyto cíle:
 - formulovat a ve veřejném zájmu vyhlášovat účetní standardy, které by měly být dodržovány při zveřejňování finančních účetních výkazů; propagovat jejich celosvětové přijetí a dodržování;
 - pracovat všeobecně pro zlepšení a harmonizaci právních předpisů, účetních standardů a postupů vztahujících se k předkládání finančních účetních výkazů.
- *Koncepční rámec* pro přípravu a překládání účetních výkazů.
- *Účetní standardy*.⁴

4 Kovanicová, D. a kol. *Finanční účetnictví v kontextu současného vývoje*. Polygon, 1997. ISBN 80-85967-51-0

Úkolem koncepčního rámce je napomáhat:

- Radě při propagování harmonizace účetních standardů, postupů a právních předpisů vztahujících se k předkládání účetních výkazů,
- účetním profesionálům při sestavování účetních výkazů a při zacházení s problémy, které IAS zatím neřeší,
- národním institucím při vytváření národních účetních standardů,
- uživatelům účetních výkazů při interpretaci informací obsažených v účetních výkazech sestavených dle IAS a
- auditorům při formulování jejich názor, zda jsou účetní výkazy v souladu s IAS.

Definice dle koncepčního rámce Mezinárodních účetních standardů:

Aktiva přinesou v budoucnosti ekonomický užitek společnosti v podobě přímého nebo nepřímého zvýšení finančních prostředků. Jsou výsledkem minulých transakcí a musí být spolehlivě ocenitelné. Budoucí ekonomický užitek je dostatečně jistý .

Dluh je současná povinnost podniku, která vznikla jako důsledek minulých událostí a v budoucnosti vyvolá odliv ekonomických užitků. Úbytek ekonomických užitků je dostatečně pravděpodobný. Dluh je spolehlivě ocenitelný.

Vlastní kapitál je zbytková část aktiv po odečtení všech závazků podniku.

Výnosy (Income) jsou zvýšením ekonomických užitků, které se projeví buď zvýšením aktiv nebo snížením dluhů a k němuž dochází v průběhu účetního období jiným způsobem než vkladem vlastníků. Základní podmínkou vykazování výnosů je spolehlivost měření a dostatečný stupeň jistoty.

Náklady (Expenses) jsou snížením ekonomického užitku, které se projeví úbytkem nebo snížením budoucí užitečnosti aktiv nebo zvýšením dluhů, a které vede v daném období k poklesu vlastního kapitálu jiným způsobem než jeho odčerpáním

vlastníky. Základním principem vykázání nákladů je jejich souvislost s konkrétními výnosy (matching principle).⁵

Koncepční rámec tedy představuje jakousi vizi standardů, na které je založeno sestavování účetních výkazů a řešení problémů zakotvených v jednotlivých účetních standardech.

Jednotlivé standardy upravují situace, které mohou v reálném životě nastat a donedávna nabízely dostatek alternativních řešení. V současné době se od těchto alternativ upouští z důvodu sbližování IAS/IFRS a US GAAP. Cílem těchto směrnic je dosažení vysoké míry srovnatelnosti a transparentnosti účetních závěrek v celosvětovém rozsahu.

Nejednotný přístup k účetnictví v jednotlivých zemích zobrazují následující tabulky:

Tabulka č. 2 – Přehled požadavku na strukturu výkazů finančního účetnictví

Země	Rozvaha	Výkaz zisků a ztrát	Výkaz CF/výkaz o změnách vl. kapitálu
Austrálie	P	P	P
Brazílie	P	P	P
Kanada	P	P	P
Francie	P	P	N
Německo	P	P	N
Japonsko	P	P	O
Mexiko	P	P	P
Nizozemí	P	P	N
Nigérie	P	P	P
Velká Británie	P	P	V
USA	P	P	P

⁵ Krupová, L. *Kreativní účetnictví: zneužívání účetnictví – možnosti a meze*. KAČR, 2001

P – požadován

O – požadován pro veřejně obchodovatelné společnosti

N – nepovinný

V – požadován pro velké společnosti

Zdroj: Iqbal Melcher, Elmallah: *Intenational Accounting – A Global Perspective, South – Western*
College Publishing, 1997, str. 121

Tabulka č. 3 – Přístup národních úprav k všeobecně uznávaných účetních zásadám

Země	Oceňování	Aktuální princip	Going concern	Přednost obsahu před formou
Austrálie	HP	P	P	obsah
Brazílie	HI	P	P	obsah
Kanada	HC	P	P	obsah
Francie	HP	P	P	práv. úprava
Německo	HC	P	P	obojí
Japonsko	HC	P	P	obojí
Mexiko	RC/HI	P	P	obsah
Nizozemí	HP	P	P	obsah
Nigérie	HP	P	P	obsah
Velká Británie	HP	P	P	obsah
USA	HC	P	P	obsah

HP – historická cena s možností přecenění

HI – historická cena s možností úprav o změny cenové hladiny

HC – historická cena

RC – reprodukční cena

P - požadováno

Zdroj: Iqbal Melcher, Elmallah: *Intenational Accounting – A Global Perspective, South – Western*
College Publishing, 1997, str. 122

3.3 Česká účetní legislativa

Česká republika patří k zemím, v nichž se uplatňuje římské právo, založené na zákonné úpravě. V naší zemi platí účetní systém od 1. ledna 1993 a je konstruován tak, aby vyhovoval požadavkům tržní ekonomiky, tj. aby podával takové informace, na jejichž základě si lze učinit správný názor o finanční situaci podniku a o efektivnosti jeho činnosti.

Základní normy pro regulaci finančního účetnictví:

- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen "České účetní standardy pro podnikatele).

Zákon platí obecně pro všechny právnické a fyzické osoby, které jsou podle tohoto zákona účetními jednotkami a které v důsledku toho povinně vedou podvojně účetnictví. Na druhou stranu vyhlášky a české účetní standardy jsou vypracovány pro určité typy účetních jednotek. Účetnictví České republiky je dále upraveno obchodním zákoníkem a daňovými zákony.

Se vstupem ČR do Evropské unie k 1. 5. 2004 se naše republika stala součástí nadnárodní harmonizace účetnictví uskutečňované ve vztahu k Mezinárodním účetním standardům (IAS, resp. IFRS). Změny v účetní legislativě jsou důsledkem volného pohybu osob, zboží a kapitálu v mezinárodním měřítku, růstu počtu nadnárodních společností a rozvoje kapitálového trhu zejména formou obchodování s cennými papíry na světových burzách.

Následkem snahy Evropské unie o harmonizaci českého účetního výkaznictví je, že české (národní) regulaci účetnictví nepodléhají u nás ty účetní jednotky, které jsou obchodní společnostmi a které jsou emitentem cenných papírů registrovaných na regulovaném trhu cenných papírů v členských státech Evropské unie⁶. Těmto subjektům ukládá zákon povinnost vést a sestavovat individuální i konsolidované účetní závěrky (a výroční zprávy) podle IFRS.

V konečném důsledku to pro české společnosti s veřejně obchodovanými cennými papíry znamená vést účetnictví dvakrát – podle české národní legislativy i dle Mezinárodních účetních standardů IFRS. Tyto společnosti totiž nemohou zcela opustit české účetní předpisy, neboť musí současně vyhovět zákonu č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, který se o IFRS zmiňuje v §23 odst. 2:

„Pro zjištění základu daně se vychází:

a) z výsledku hospodaření (zisk nebo ztráta), a to vždy bez vlivu Mezinárodních účetních standardů, u poplatníků, kteří vedou účetnictví. Poplatník, který sestavuje účetní závěrku podle Mezinárodních účetních standardů, pro účely tohoto zákona použije k zjištění výsledku hospodaření zvláštní právní předpis.“

Tabulka č. 3 - Regulace účetnictví v ČR

Úroveň	Typ podniků	Jaké „normě“ podléhají
3	Podniky emitující CP na kapitálových trzích EU	IFRS
2	Neemitující podniky, jež jsou účetními jednotkami	České účetní předpisy
1	Podniky, které nejsou účetními jednotkami	Daňová evidence

Zdroj: Kovanicová, D. Jak porozumět účetním výkazům (světovým, evropským, českým). Polygon, 2004. ISBN 80-7273-095-9

⁶ § 19, odst. 9 zákona č. 563/1991, Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

IFRS mohou místo českých předpisů pro sestavení konsolidovaných účetních závěrek samozřejmě využívat i ostatní tuzemské podniky. Jejich zavedení jim umožňuje vstoupit na mezinárodní kapitálový trh a čerpat tak kapitál nejen od tuzemských bank a domácích investorů, ale i od těch zahraničních. Implementace IFRS přináší také zlepšení transparentnosti finančních informací.

4 Hlavní obecné rozdíly mezi IFRS a českými předpisy

4.1 První aplikaci daného účetního systému

IFRS

První aplikace IFRS vyžaduje zpětnou aplikaci všech standardů platných k rozvahovému dni v prvních výkazech sestavených podle IFRS, s výjimkami především pro dlouhodobý majetek a ostatní aktiva, podnikové kombinace a účtování penzijního plánu. Srovnatelné informace musí být připraveny a prezentovány na základě IFRS. Téměř všechny úpravy vzniklé v souvislosti s první aplikací IFRS musí být obsaženy v počátečním stavu nerozdělených zisků a ztrát v prvním období prezentovaném podle IFRS.

ČÚL

Všechny české účetní jednotky musí od svého vzniku vést svoje účetnictví v souladu se zákonem č. 563/91 Sb., o účetnictví, který stanoví základní účetní principy a požadavky na vedení účetnictví.

Hlavní rozdíl spočívá v tom, že česká účetní legislativa (ČÚL) je založena na pravidlech, zatímco IFRS jsou založeny spíše na principech.

4.2 Obecné účetní zásady

IFRS

Co se týče IFRS, obecné účetní zásady nejsou zabudovány v samostatném standardu, nýbrž v Koncepčním rámci, který všechny standardy zastřešuje. V případě rozporu mezi Koncepčním rámcem a jednotlivými standardy se postupuje podle příslušného standardu. Koncepční rámec definuje základní předpoklady zpracování účetní závěrky - *akruální princip a nepřetržité pokračování činnosti podniku* - které se shodují s ČÚL.

Dále jsou v Koncepčním rámci uvedeny kvalitativní charakteristiky, které činí účetní závěrku srozumitelnou pro uživatele:

- srozumitelnost,
- relevance,
- spolehlivost a
- srovnatelnost

ČÚL vyžaduje *srozumitelnost* pro účetní případy a záznamy, v IFRS je srozumitelnost vyžadována pro celou účetní závěrku. Koncepční rámec dále určuje, komu má být účetní závěrka srozumitelná. ČÚL se o *relevanci* informací nezmiňuje, ale v zákoně č. 563/1991 Sb., o účetnictví lze najít charakteristiku významnosti, jež tvoří základ relevance v Koncepčním rámci. Významností se zabývají jak Koncepční rámec tak ČÚL, a to shodným způsobem. V ČÚL je *spolehlivost* vymezena spíše obecně jako věrný a poctivý obraz, úplnost a včasnost. Spolehlivost v Koncepčním rámci zahrnuje důvěryhodné zobrazení, přednost obsahu před formou, nestrannost, opatrnost a úplnost.

ČÚL

Obecně uznávané účetní zásady představují skupinu určitých pravidel, které se dodržují při vedení účetnictví, při sestavování účetních výkazů a při jejich předkládání uživatelům. Tyto obecné požadavky na vedení účetnictví a účetní závěrku jsou v České republice upraveny zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Česká účetní legislativa vychází z těchto základních předpokladů:

- *kontinuita* – soulad mezi zahajovací bilancí pro dané účetní a konečnou bilancí předešlého účetního období,
- *zásada opatrnosti*⁷ – týká se reálného oceňování majetku a závazků,
- *vymezení okamžiku realizace* – stanovuje, kdy lze účtovat o nákladech, výnosech a na rozvahové účty,
- *vymezení účetní jednotky*
- *věrný a poctivý obraz* - objektivní složky - *věrnosti* je dosaženo, odpovídá-li obsah položek účetní závěrky skutečnému stavu, který je zobrazen v souladu s účetními metodami, jejichž použití je účetní jednotce uloženo dle zákonných norem a národních popř. nadnárodních standardů. *Poctivost* reprezentuje subjektivní složku a zobrazení je poctivé, jsou-li při něm použity účetní metody způsobem, který vede k dosažení věrnosti.
- *zákaz kompenzace* – tato zásada zakazuje provádět vzájemné vyrovnání položek v rámci účetní závěrky, povolena je kompenzace pouze v těchto případech:
 - pohledávky a závazky (s výjimkou přijatých a poskytnutých záloh) vůči téže osobě, které mají dobu splatnosti do jednoho roku a jsou uvedeny ve stejných měnách,
 - dobropisy týkající se konkrétní nákladové (výnosové) položky a vztahující se k období, ve které byl náklad (výnos) zúčtován,
 - převod podílu na výsledku hospodaření společníkům veřejné obchodní společnosti a komplementářům komanditní společnosti,
 - doměrkům a vratek daní z příjmů, nepřímých daní a poplatků,
- *nepřetržité pokračování činnosti podniku* – vyhotovení účetních výkazů za předpokladu, že podnik bude nadále ve své činnosti pokračovat,
- *stálost používaných účetních metod* – v průběhu účetního období nelze měnit způsoby oceňování, postupy odpisování, postupy účtování, uspořádání a obsah položek účetní závěrky a postupy pro vedení konsolidace účetní závěrky,

⁷ § 26 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

- *správné a úplné vedení účetnictví* – při vedení účetnictví by měla být zaručena jeho:
 - *správnost* – účetnictví neodporuje zákonům,
 - *úplnost* – veškeré skutečnosti, které jsou předmětem účetnictví, jsou zaúčtovány,
 - *průkaznost* – byla provedena inventarizace a účetní záznamy jsou průkazné,
 - *srozumitelnost* – lze jednoznačně a spolehlivě určit obsah účetních případů,
 - *trvalost* – musí být zajištěna trvanlivost účetních záznamů,
- *akruální princip* – důsledky transakcí se v účetnictví uznávají v období, kdy se uskutečnily a se kterým věcně a časově souvisí,
- *přednost obsahu před formou* – transakce má být v účetnictví zobrazena a poté vykázána ve shodě s její ekonomickou podstatou.

ČÚL ve shodě s IFRS, vyžaduje, aby podniky zveřejňovaly ke všem položkám účetních výkazů také informace z účetních výkazů předchozího období, které slouží uživatelům ke *srovnání*.

Jedním z nepřehlédnutelných rozdílů mezi IFRS a ČÚL je absence Koncepčního rámce v české účetní legislativě. Tento nedostatek se projevuje zejména při řešení složitějších situací. Koncepční rámec je souhrn obecně platných principů, ze kterých vycházejí mezinárodní účetní standardy. Slouží k přípravě a zveřejnění účetní závěrky, řeší základní problémy účetního výkaznictví jako např. cíl účetní závěrky, kdo jsou její uživatelé, jaké mají informační potřeby a typ účetní závěrky, který těmto potřebám nejlépe vyhoví.

4.3 Složky účetního vykazování

IFRS

Koncepční rámec IFRS stanoví pět složek účetního výkaznictví:

- aktiva,
- závazky,
- vlastní kapitál,
- výnosy (včetně zisků) a
- náklady (včetně ztrát).

ČÚL

Česká účetní legislativa odkazuje na stejné složky účetního výkaznictví (tj. majetek a jiná aktiva, závazky a jiná pasiva, vlastní kapitál, výnosy a náklady), nejsou však k dispozici rozpracované definice těchto základních pojmů.

4.4 Účetní závěrka – všeobecné požadavky

IFRS

IFRS obecně vyžadují, aby byla účetní závěrka upravena o veškeré události, které přispívají k většímu objasnění podmínek, jež se vyskytovaly k rozvahovému dni. Proto mají podniky upravovat částky vykázané v účetní závěrce o ty události, které slouží jako doklad o podmínkách, jež se vyskytovaly k rozvahovému dni. Vyžaduje se i zveřejnění významných událostí, jež neupravují účetní závěrku.

Podniky musí zveřejnit skutečnost, že účetní závěrka je připravena v souladu s IFRS. To je splněno pouze za předpokladu, že účetní závěrka je v souladu s veškerými požadavky všech platných standardů a interpretací.

Pro oceňování jednotlivých prvků účetní závěrky Koncepční rámec vymezuje čtyři druhy cen:

1. historické náklady,

2. reprodukční cenu,
3. realizovatelnou hodnotu a
4. současnou hodnotu.

Další oceňovací základnou podle IFRS, je tzv. *fait value*. Tyto standardy umožňují její použití pro oceňování konkrétního majetku a definují ji takto:

Fair value je částka, za kterou může být směněno aktivum, vypořádán závazek nebo směněn nástroj vlastního kapitálu mezi znalými, ochotnými stranami v nespřízněné transakci za obvyklých podmínek. Nejčastěji je za fair value považována tržní cena.

IFRS rozlišují *měnu vykazování* (používaná ve významném rozsahu při provozu podniku) a *měnu funkční* (mající na podnik významný dopad). Podnik si může vybrat, zda sestaví svou účetní závěrku v jiné měně, než je měna vykazování. Metoda převodu z měny vykazování na jinou měnu stanoví převod všech položek rozvahy mimo nerozdělený zisk kurzem platným k rozvahovému dni. Nerozdělený zisk a všechny položky výkazu zisku a ztráty jsou přepočítány skutečnými kurzy k datu transakcí nebo, z praktických důvodů, průměrnými kurzy.

IFRS vyžadují, aby si podnik stanovil funkční měnu a v ní zachycoval obchodní transakce. Pokud se měna vykazování liší od funkční měny daného subjektu, musí subjekty přepočítat svůj hospodářský výsledek a finanční pozici na měnu vykazování. IFRS dále upravují vykazování v hyperinflační měně.

ČÚL

Účetní jednotky, které jsou emitenty cenných papírů registrovaných na regulovaném trhu cenných papírů v členských státech Evropské unie, použijí pro účtování a sestavení účetní závěrky a konsolidované účetní závěrky IFRS. Ostatní účetní jednotky musí účtovat a sestavovat účetní závěrky v souladu se zákonem o účetnictví a souvisejícími prováděcími předpisy, pro konsolidovanou účetní závěrku mohou použít IFRS.

Dle ČÚL jsou účetní jednotky povinny uvádět v účetní závěrce informace podle stavu ke konci rozvahového dne. To platí obdobně i pro všechny účetní záznamy, které se sestavují k rozvahovému dni nebo k jinému okamžiku, k němuž se sestavuje účetní závěrka

Dále platí, že kromě pravidel pro uznávání jednotlivých položek v účetní závěrce a jejich oceňování existují významné rozdíly v oblasti požadavků na zveřejňování informací v příloze účetní závěrky.

ČÚL rozeznává rovněž čtyři typy cen:

1. *pořizovací cenu,*
2. *reprodukční pořizovací cenu,*
3. *vlastní náklady a*
4. *reálnou hodnotu*

ČÚL za měnu vykazování i měnu funkční považuje českou korunu, a tudíž v ní požaduje vést účetnictví a vytvářet finanční výkazy. České účetnictví je postaveno na modelu oceňování v historických cenách. Principem tohoto modelu je, že účetní výkazy odrážejí ceny, které platily v době pořízení majetku. Dopady měnících se cen v tomto modelu nejsou brány v úvahu, s výjimkou tvorby opravných položek. Výjimku tvoří specifické složky majetku (např. finanční deriváty), které se přeceňují na reálnou hodnotu. Vykazování v hyperinflační měně není ČÚL nijak upraveno, neboť Česká republika nikdy nebyla hyperinflačním prostředím.

4.5 Finanční výkazy

IFRS

Finanční výkazy jsou upraveny Koncepčním rámcem a dále standardem IAS 1 - - *Prezentace účetní závěrky*. Tento standard se zabývá vyhotovením a předložením kompletní sady účetních výkazů, tak aby byly srovnatelné v čase v rámci téhož podniku i mezi podniky navzájem. Standard stanovuje účetní principy a pravidla, dále vymezuje požadavky na strukturu finančních výkazů a na minimální rozsah vykazovaných

informací. Cílem účetní závěrky je poskytnout informace o finanční pozici, výkonnosti a o změnách ve finanční pozici společnosti.

Účetní závěrka vyhotovená v souladu s IFRS zahrnuje tyto finanční výkazy:

- rozvahu,
- výsledovku,
- přehled změn vlastního kapitálu,
- výkaz peněžních toků,
- použitá účetní pravidla a komentář.

ČÚL

Účetnictví v České republice je centrálně regulovaným účetnictvím. Ministerstvo financí upravuje jak základní formát a obsah účetních výkazů, tak i běžné účetnictví.

Podnikatelské subjekty jsou povinny vyhotovovat účetní závěrku, která zahrnuje:

- rozvahu (bilanci),
- výkaz zisku a ztráty,
- přílohu (která vysvětluje a doplňuje informace v uvedených výkazech).

Součástí účetní závěrky může být i přehled o peněžních tocích nebo přehled o změnách vlastního kapitálu. Tato účetní závěrka může být sestavována v plném nebo ve zjednodušeném rozsahu. Rozsah účetní závěrky je dán zákonem⁸. Obsah jednotlivých položek účetní závěrky je definován ve Vyhlášce č. 500/2002 Sb.

I když IFRS definuje širší okruh finanční výkazů, narozdíl od ČÚL není vyžadována konkrétní forma finančních výkazů a je udán jen minimální rozsah položek. ČÚL oproti tomu striktně vymezuje formu a rozsah účetní závěrky. Co se týče přílohy, IFRS má rozsáhlejší požadavky na zveřejňování informací v příloze než ČÚL.

⁸ § 9 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů

Tabulka č. 4 - Přehled součástí účetní závěrky podle ČÚL a IFRS

SOUČÁST	IFRS	ČÚL
Rozvaha	*	*
Výkaz zisku a ztráty	*	*
Výkaz změn vlastního kapitálu	* (a)	* (b)
Výkaz uznaných zisků a ztrát	* (a)	nepoužívá se
Výkaz peněžních toků	*	* (b), (d)
Účetní pravidla	*	* ©
Příloha účetní závěrky	*	*

* Povinné

(a) Podle IFRS mohou být uznané zisky a ztráty vykázány ve výkazu uznaných zisků a ztrát, kde jsou změny ve vlastním kapitálu uvedeny v poznámce. Alternativně je možno ostatní uznané zisky a ztráty zvýraznit samostatně v rámci výkazu změn vlastního kapitálu, který je uváděn jako primární výkaz.

(b) Finanční instituce jej povinně sestavují.

(c) Povinné, avšak v rámci přílohy účetní závěrky.

(d) Nepovinné, nicméně u větších obchodních společností standardně sestavovány za účelem úplnosti poskytovaných informací.

Zdroj: PriceWaterhouseCoopers, IFRS a české účetní předpisy – podobnosti a rozdíly[online], str. 16

5 Metodika

Cílem diplomové práce je analyzovat ČÚL a IFRS, posoudit vzájemné rozdíly a zhodnotit jejich výhody a nevýhody. Pro názornější pochopení rozdílů obou účetních systémů je následující část zaměřena na několik vybraných kapitol, které umožňují praktikovat již zmíněné „kreativní účetnictví“ a mají rozdílný vliv na vykazovaný hospodářský výsledek.

Jedná se o tyto kapitoly:

- IAS 16 – Pozemky, budovy a zařízení
- IAS 36 – Snížení hodnoty aktiv
- IAS 23 – Výpůjční náklady
- IAS 2 – Zásoby
- IAS 37 – Rezervy, podmíněné závazky a podmíněná aktiva
- IAS 17 – Leasingy

Společnost ABC, s. r. o. vede české účetnictví a v první fázi sestavuje výkazy dle české účetní legislativy. V druhé fázi dochází v souvislosti s různými variantami řešení, která umožňují Mezinárodní standardy, k nezbytným úpravám, opravám a přeúčtováním umožňující vznik výkazů dle IFRS standardů.

Zásadní rozdíl představuje odlišné chápání *věrného a poctivého zobrazení skutečnosti*. Kapitola IAS 16 v souvislosti s IAS 36 řeší možnost přecenění majetku směrem nahoru/dolu. Naproti tomu ČÚL tento princip v některých případech zcela opomíjí: brání se jinému oceňování než podle historické ceny a přeceňování vůbec nepovoluje. ČÚL pouze umožňuje účtovat o dočasném snížení hodnoty majetku jako o Opravné položce, která nepřímo snižuje hodnotu majetku.

V rámci IAS 16 je dále rozebíráno určení ceny fixní aktiv, kde se řeší otázka, zda tvoří či netvoří úroky součást pořizovací ceny majetku. IAS 23 nabízí základní řešení, kdy se úroky a jiné výpůjční náklady účtují do nákladů období, ve kterém vznikly a alternativní řešení, které umožňuje aktivovat přímo přiřaditelné náklady ke

konkrétnímu majetku do jeho ceny. ČÚL formálně aplikuje alternativní řešení dle IAS 23.

Kapitola IAS 2 zobrazuje dopad na hospodářský výsledek a účetní hodnotu majetku vlivem rozdílného chápání náhradních dílů dlouhodobé povahy. Zatímco ČÚL považuje dlouhodobý majetek včetně náhradních dílů za jeden celek, IAS 2 člení majetek na jednotlivé části s různou dobou životnosti. Každou část pak odepisuje samostatně.

V kapitole IAS 37 je řešena problematika rezerv na opravy hmotného majetku. Dle IAS 37 se tato rezerva nemá tvořit. Hlavním argumentem je tvrzení, že potřeba tvořit rezervu na opravy hmotného majetku svědčí o špatně stanovených (podhodnocených) odpisech.

Skutečnost, zda se česká účetní jednotka rozhodne/nerozhodne pro tvorbu rezervy na opravy hmotného majetku a v jaké výši, se samozřejmě promítne do výše vykázaného hospodářského výsledku.

Poslední kapitola IAS 17 se zabývá problematikou leasingu. Rozlišuje mezi finančním a operativním leasingem a poukazuje na rozdílnost vykazování v rozvaze a následně i ve výši hospodářského výsledku. IFRS požadují, aby předmět nájmu uvedl ve své rozvaze nájemce, zároveň ho odepisoval a proti tomu zachytil závazek z pronájmu. Leasingové operace jsou tak zaúčtovány a vykázány v souladu s jejich podstatou, nikoli pouze s právní formou.

ČR však dává přednost spíše právnímu (vlastnickému) hledisku, z čehož vyplývá, že majetek vykazuje ten, kdo jej vlastní. Nájemce tak účtuje dle ČÚL o předmětu leasingu pouze podrozvahově.

6 IAS 16 – Pozemky, budovy a zařízení

Příklad:

Společnost ABC, s. r. o. nakoupila k 1.1.2006 hmotná aktiva, která jsou zobrazena v tabulce č. 5. Veškerá hmotná aktiva jsou prvotně evidovány dle ČÚL v pořizovací ceně, tj. v ceně zahrnující veškeré náklady, které přímo souvisejí s uvedením jednotlivých hmotných aktiv do stavu předpokládaného použití.

V souladu s IFRS využila společnost možnost přecenění⁹ hmotných aktiv na částku odpovídající reálné hodnotě k datu přecenění po odečtení následných oprávek a následných kumulovaných ztrát ze snížení hodnoty. Všechny aktiva jsou odpisována. Odpisy jsou účtovány tak, aby byla pořizovací cena aktiva popř. přeceněná částka alokována na celou dobu předpokládané doby použitelnosti daného aktiva, za použití metody lineárních odpisů.

Tabulka č. 5 – Přehled hmotných aktiv nakoupených k 1.1.2006

	Pořizovací cena	Doba použitelnosti	Reálná hodnota k 31.12.2006
Budova	500 000	30	492 000
Stroje a zařízení	385 000	10	360 000
Samostatné movité věci (SMV)	225 500	5	192 000

Zdroj: Vlastní tabulka

K okamžiku přecenění příslušných aktiv je přepočtena stejným poměrem, jako je poměr reálné a účetní hodnoty aktiva, i brutto hodnota, takže účetní hodnota aktiva po přecenění se rovná reálné hodnotě.

Vzhledem k tomu, že reálná hodnota budovy činí 492 000,- Kč, je třeba vycházet z toho, že tato suma odpovídá zůstatkové ceně po přecenění. Zůstatková cena

⁹ Přecenění je prováděno s dostatečnou pravidelností tak, aby se účetní hodnota významně nelišila od reálné hodnoty, která by byla stanovena k rozvahovému dni.

se tedy zvýší o 8 667,- Kč, tj. o 1,79 % (8 667/483 333). O stejný poměr budou navýšeny jak oprávky, tak pořizovací náklady, což znázorňuje následující tabulka.

Tabulka č. 6 – Pořízení a přecenění budovy

číslo	účetní operace	Kč	MD	D
1.	Nákup budovy v PC	500 000	021	x
	DPH - 19 %	95 000	343	x
	celkem	595 000	x	221
2.	Odpisy k 31.12.2006	16 667	551	081
3.	Přecenění budovy k 31.12.2006	8 966	021	x
		299	x	081
		8 667	x	414 ¹⁰
4.	Odpisy k 31.12.2007	16 966	551	081

Zdroj: Vlastní tabulka

Reálná hodnota stroje činí 360 000,- Kč, zůstatková cena se tedy zvýší o 13 500,- Kč, tj. o 3,89 % (13 500/346 500). Jako v předchozím případě budou o stejný poměr navýšeny jak oprávky, tak pořizovací náklady.

¹⁰ Jakékoliv zvýšení hodnoty z přecenění se účtuje ve prospěch vlastního kapitálu v položce fond z přecenění.

Tabulka č. 7 – Pořízení a přecenění stroje

číslo	účetní operace	Kč	MD	D
1.	Nákup stroje v PC	385 000	022	x
	DPH - 19 %	73 150	343	x
	celkem	458 150	x	221
2.	Odpisy k 31.12.2006	38 500	551	082
3.	Přecenění stroje k 31.12.2006	15 000	022	x
		1 500	x	082
		13 500	x	414
4.	Odpisy k 31.12.2007	40 000	551	082

Zdroj: Vlastní tabulka

Reálná hodnota SMV činí 225 500,- Kč. V tomto případě dojde ke zvýšení zůstatkové ceny o 11 600,- Kč, tj. o 6,43 % (11 600/180 400). I zde dojde ke zvýšení oprávek a pořizovacích nákladů ve stejném poměru.

Tabulka č. 8 – Pořízení a přecenění SMV

číslo	účetní operace	Kč	MD	D
1.	Nákup SMV v PC	225 500	022	x
	DPH - 19 %	42 845	343	x
	celkem	268 345	x	221
2.	Odpisy k 31.12.2006	45 100	551	082
3.	Přecenění SMV k 31.12.2006	14 500	022	x
		2 900	x	082
		11 600	x	414
4.	Odpisy k 31.12.2007	48 000	551	082

Zdroj: Vlastní tabulka

Tabulka č. 9 – Rozdílný dopad na hodnotu majetku a výši odpisů

	Budova	Stroje a zařízení	Samostatné movité věci	Celkem
2006				
Počáteční zůstatek	500 000	385 000	225 500	1 110 500
Oprávky	16 667	38 500	45 100	100 267
Zůstatková hodnota	483 333	346 500	180 400	1 010 233
Reálná hodnota	492 000	360 000	192 000	1 044 000
2007				
Počáteční zůstatek	508 966	400 000	240 000	1 148 966
Oprávky	16 966	40 000	48 000	104 966
Zůstatková hodnota	492 000	360 000	192 000	1 044 000

Shrnutí:

Co se týče oceňování dlouhodobých hmotných aktiv, ČÚL uplatňuje princip historických cen a neumožňuje přecenění majetku. Zatímco IFRS nabízí možnost přecenění majetku směrem nahoru i dolů. Přecenění dlouhodobého majetku má význam především při růstu jeho reálné hodnoty. Zabraňuje tak podhodnocení majetku a tím i následného podhodnocení odpisů a vykázání vyššího hospodářského výsledku. Přecenění musí být dostatečně aktualizováno, aby se účetní zůstatková hodnota významně nelišila od reálné hodnoty.

V souvislosti s principem opatrnosti je nutné zachytit i ztráty ze snížení hodnoty.

7 IAS 36 – Snížení hodnoty aktiv

ČÚL přecenění vůbec nepovoluje, ale oceňuje pořizovací cenou sníženou o oprávky a ztráty ze snížení hodnoty. ČÚL nařizuje prověření hodnoty majetku ke každému rozvahovému dni, způsob tohoto prověření však neurčuje. Dle ČÚL je účtováno o dočasném¹¹ snížení hodnoty majetku jako o opravné položce, která nepřímo snižuje hodnotu majetku prostřednictvím účtu „Opravná položka“ a zároveň představuje náklad daného období, v němž ke snížení došlo. Pominou-li důvody dočasného snížení hodnoty majetku, opravná položka se zruší, a to opačným zápisem než její tvorba.

Dle IAS 36 má společnost ke každému rozvahovému dni posoudit, zda došlo/nedošlo k okolnostem zapříčínující snížení hodnoty aktiva resp. peněžotvorné jednotky¹². Dojde-li k takové situaci, je nutné určit zpětně získatelnou částku aktiva (peněžotvorné jednotky).

IAS 36 definuje ztrátu ze snížení hodnoty aktiv jako rozdíl mezi účetní hodnotou¹³ aktiva a jeho zpětně získatelnou (návratnou) částkou za kterou se považuje:

- a) *Reálna hodnota aktiva snížená o náklady spojené s prodejem* - částka, kterou lze získat prodejem aktiva upravená o přírůstkové náklady vztahující se přímo k vyřazení aktiva, např. právní náklady, kolky, náklady na přemístění aktiva apod. nebo
- b) *hodnota z užívání* - hodnota odhadnutých budoucích peněžních toků, jež se očekávají z pokračujícího užívání aktiva a z jeho vyřazení na konci doby životnosti. Budoucí peněžní toky se diskontují na současnou hodnotu pomocí

¹¹ Pokud však firma očekává trvalé snížení hodnoty majetku, znehodnocení zaúčtuje jako jednorázový odpis a hodnotu majetku již není možné opětovně navýšit.

¹² Peněžotvorná jednotka (cash-generating units) je nejmenší identifikovatelná skupina aktiv, která vytváří peněžní příjmy (nezávislé na peněžních příjmech z jiných aktiv nebo skupin aktiv) z pokračujícího užívání.

¹³ Účetní hodnota (carrying amount) je částka, v níž je aktivum vedeno v rozvaze po odečtení všech kumulovaných odpisů a ztrát ze snížení hodnoty.

diskontní sazby před zdaněním, která vyjadřuje tržní posouzení časové hodnoty peněz a rizika specifická pro dané aktivum.

Zpětně získatelnou částku představuje ta vyšší varianta z těchto dvou možností.

Je-li dané aktivum vedeno v přeceněné (reálné) hodnotě posuzuje se ztráta ze snížení hodnoty jako snížení přebytku z přecenění daného aktiva. Dojde-li následně ke zrušení ztráty ze snížení hodnoty, účetní hodnota aktiva (peněžitovné jednotky) se zvýší na upravený odhad jeho zpětně získatelné částky. Zrušení ztráty ze snížení hodnoty je výsledkově účtováno jen do výše pořizovací ceny snížené o odpisy, zbytek se zaúčtuje jako zvýšení přecenění v rámci vlastního kapitálu (fond z přecenění).

Příklad:

K 31.12.2006 byla zjištěna zpětně získatelná částka budovy zakoupené začátkem roku (viz předchozí příklad) ve výši 400 000,- Kč. K 31.12.2007 však bylo zjištěno, že došlo ke zvýšení zpětně získatelné částky na 475 000,- Kč.

ČÚL

Tabulka č. 10 – Účetní operace

číslo	účetní případ	Kč	MD	D
1.	Odpisy k 31. 12. 2006	16 667	551	081
2.	Tvorba opravné položky k 31.12.2006	83 333	559	092
3.	Odpisy k 31. 12. 2007	13 794	551	081
4.	Zrušení opravné položky k 31.12.2007	83 333	092	559

Zdroj: Vlastní tabulka

IAS 36

Tabulka č. 11 – Hodnota aktiva před výpočtem částky zrušení původního snížení hodnoty aktiva

Rok	Odpisy	Snížení hodnoty	Čistá účetní hodnota aktiva
2006	16 667	83 333	400 000
2007	13 794		386 206

Zdroj: Vlastní tabulka

Tabulka č. 12 – Účetní operace

Číslo	účetní případ	Kč	MD	D
1.	Odpisy k 31.12.2006	16 667	551	081
2.	Ztráta ze snížení hodnoty k 31.12.2006	8 667	414	081
		74 666	548	081
3.	Odpisy k 31.12.2007	13 794	551	081
4.	Zrušení ztráty ze snížení hodnoty k 31.12.2007	80 460	081	648
		8 334	081	414

Zdroj: Vlastní tabulka

Komentář:

1. Odpisy jsou počítány lineárně, tj. $500\,000/30 = 16\,667,-$ Kč
2. Ztráta ze snížení hodnoty byla stanovena jako rozdíl mezi čistou účetní hodnotou aktiva (483 333,-) a zpětně ziskatelnou částkou (400 000,-), tj. 83 333,- Kč. Celková ztráta je složena z částky 8 667,- Kč, o které je účtováno jako snížení přebytku z přecenění v rámci „fondu z přecenění“ a částky 74 666,- Kč, jež se zaúčtuje jako náklad běžného období.
3. Odpisy v roce 2007 je nutné upravit, aby zohledňovaly novou účetní hodnotu aktiva a jeho zbývající dobu životnosti, tj. $400\,000/29 = 13\,794,-$ Kč.
4. Částka zrušení ztráty se vypočte jako rozdíl mezi zpětně ziskatelnou částkou k 31.12.2007 (475 000,-) a účetní hodnotou aktiva před zrušením původního snížení

hodnoty aktiva (386 206,-), tj. 88 794,- Kč. Přičemž 80 460,- Kč ($466\,666^{14} - 386\,206$) z této částky je zaúčtováno jako výnos a zbylých 8 334,- Kč jako zvýšení „fondech z přecenění“ ve vlastním kapitálu v rozvaze.

5. Odpisy od roku 2006 by byly 16 965,- Kč (475 000/28).

Shrnutí:

IFRS posuzuje ztrátu ze snížení hodnoty přeceněného aktiva jako náklad, zrušení tohoto snížení jako výnos. Může být také účtováno přímo proti vlastnímu kapitálu (jako snížení přebytku z přecenění), ale jen do výše, v níž toto snížení nepřevyšuje částku vedenou ve vlastním kapitálu u daného aktiva.

ČÚL rozlišuje buď trvalé, nebo dočasné znehodnocení. Trvalé snížení hodnoty je řešeno přímým odpisem, pro dočasné snížení hodnoty jsou tvořeny opravné položky. Otázka tvorby a rušení opravných položek (ztrát ze snížení hodnoty) je chápána jako dosti značný problém. Na jedné straně by měla společnost dodržovat zásadu opatrnosti a v případě poklesu hodnoty aktiv vykázat tato aktiva ve snížené hodnotě (tedy snížit zisk), na druhé straně v případě rušení opravných položek se zisk zvyšuje a je lhostejné, zda se tak účtuje snížením nákladů – ČÚL nebo zvýšením výnosů – IAS 36. Z tohoto důvodu jsou opravné položky považovány za jeden z možných nástrojů „kreativního účetnictví“.

„Kreativní účetnictví“ spočívá v tom, že společnost, když si může dovolit snížit účetní zisk, zaúčtuje neúměrné snížení hodnoty aktiva a naopak, když jí na výši zisku záleží (např. žádá o půjčku nebo umístí akcie na trhu), toto snížení zruší. Tak dochází k „přelévání“ zisků z jednoho období do druhého dle potřeb společnosti.

¹⁴ Účetní hodnota aktiva k 31.12.2007 v případě, že by nebylo v roce 2006 účtováno o snížení hodnoty, tj. $500\,000 - (2 \times 16\,667) = 466\,666,-$ Kč

8 IAS 23 – Výpůjční náklady

Nejčastěji se u dlouhodobých aktiv setkáváme s historickou (pořizovací) cenou, kterou uvádí jako základní i Mezinárodní účetní standard IAS 16. Pořizovací cena obsahuje všechny náklady související s pořízením a uvedením majetku do provozu. Mezi nejvíce diskutované problémy související s oceněním dlouhodobých aktiv patří otázka *aktivace úroků*.

ČÚL na rozdíl od IAS vymezuje výčet položek, které tvoří/netvoří součást pořizovací ceny. Jejich výčet je opět z velké části ovlivněn daňovými zákony, nikoliv obsahem příslušné účetní operace. Součástí tzv. vedlejších nákladů spojených s pořízením dlouhodobého majetku jsou:

- a) náklady na přípravu a zabezpečení (včetně např. **úroků**, odvodu za dočasné odnětí zemědělské půdy zemědělské výrobě, úplat za poskytnuté záruky v souvislosti s pořízením) do doby uvedení majetku do užívání,
- b) a další.

Problematikou aktivace úroků se zabývá jak mezinárodní standard IAS 16, považující úrok z úvěru přímo se vztahující k pořízení dlouhodobého aktiva za vedlejší náklad, jež má vstupovat do ceny majetku, tak standard IAS 23, který uvádí dvě možná řešení:

1. základní – doporučuje účtovat všechny úroky přímo do nákladů (zrušen od 1. ledna 2009),

2. alternativní – doporučuje aktivovat úroky přímo přiřaditelné ke konkrétnímu majetku do vstupní ceny tohoto majetku.

Příklad:

Společnost uzavřela 1. ledna 2007 smlouvu týkající se výstavby budovy za 2 mil. Kč. Společnost uhradila v roce 2007 pět plateb, přičemž poslední z nich byla provedena k datu uvedení budovy do provozu, tj. 31. prosince 2007.

Tabulka č. 13 – Výpočet částky aktivovaného úroku v roce 2007

Datum	Výdaj	Období pro aktivaci*	Průměrné akumulované výdaje
1. ledna 2007	200 000	12/12	200 000
31. března 2007	400 000	9/12	300 000
30. června 2007	500 000	6/12	250 000
30. září 2007	500 000	3/12	125 000
31. prosince 2007	400 000	0/12	0
Celkem	2 000 000		875 000

* Období pro aktivaci je počet měsíců mezi datem uskutečnění výdaje a datem ukončení aktivace, tj. 31. prosince 2007.

Zdroj: Vlastní tabulka

Přehled dluhů společnosti k 31. prosinci 2007:

- a) Účelový úvěr na výstavbu pořizované budovy s úrokem 10 %, počítaný čtvrtletně. Úvěr je ve výši 500 tis. Kč a trvá od 1. ledna 2007 do 31. prosince 2010.
- b) Úvěr ve výši 700 tis. Kč na 3 roky od 31. prosince 2005 s úrokem 10 %, počítaný jednoduchým úrokováním. Úrok je splatný ročně, vždy 31. prosince.
- c) Úvěr ve výši 1 300 tis. Kč na 5 let od 31. prosince 2005 s úrokem 12 %, počítaný jednoduchým úrokováním. Úrok je splatný ročně, vždy 31. prosince.

Tabulka č. 14 – Výpočet váženého průměru úrokových měr

	Jistina	Úrok
3-letý úvěr 10 %	700 000	70 000
5-letý úvěr 12 %	1 300 000	156 000
Celkem	2 000 000	226 000

Zdroj: Vlastní tabulka

$$\frac{\text{Úrok celkem}}{\text{Jistina celkem}} = \frac{226\,000}{2\,000\,000} = \mathbf{11,3\%}$$

Částka úroku pro aktivaci:

$$\begin{array}{r} (500 \text{ tis.} \times 1,025^4) - 500 \text{ tis.} = 51\,907,- \\ \underline{375 \text{ tis.} \times 0,113} \quad \quad \quad = 42\,375,- \\ 875 \text{ tis.} \quad \quad \quad \mathbf{94\,282,-} \end{array}$$

Komentář:

1. Odst. 17 IAS 23 říká, že v případě vypůjčení prostředků za účelem získání daného aktiva, se určí částka úroku pro aktivaci pomocí váženého průměru úrokových měr z půjček, které má společnost nesplacené v daném období, kromě půjček, jež se účelově váží k získání daného aktiva.
2. Převyšují-li tedy průměrné aktivované výdaje výši účelového úvěru, násobí se průměrnou úrokovou mírou pouze jejich rozdíl (tj. 875 tis. – 500 tis. = 375 tis.).
3. Je nutné rozlišovat, zda se jedná o složené (účelový úvěr) či jednoduché úrokování (zbylé úvěry).
4. Celkový aktivovaný úrok (94 282,-) se skládá z úroku z účelového úvěru (51 907,-) a váženého průměru úrokových měr z ostatních úvěrů (42 375,-), které nemá společnost v daném období splacené s výjimkou těch, jež se účelově váží k jiné činnosti společnosti.
5. Dle odst. 17 IAS 23 nesmí částka aktivovaného úroku v daném období překročit částku výpůjčních nákladů vynaloženou během období. V tomto případě musí tedy společnost porovnat celkový aktivovaný úrok (94 282,-) s aktuálním úrokem, který společnost v daném období zaplatila, a aktivovat tu nižší z obou částek.

Tabulka č. 15 – Výpočet aktuálního úroku za rok 2007

Účelový úvěr na 4 roky, $i = 10\%$: $(500 \text{ tis.} \times 1,025^4) - 500 \text{ tis.}$	51 907
Úvěr na 10 let, $i = 10\%$: $700 \text{ tis.} \times 0,1$	70 000
Úvěr na 5 let, $i = 12\%$: $1\,300 \text{ tis.} \times 0,12$	156 000
Úrok celkem	277 907

Zdroj: Vlastní tabulka

Výsledkem bude ta nižší z částek 94 282,- a 277 907,-, tedy 94 282,-. Rozdíl (183 625,-) zaúčtuje společnost do nákladů.

ČÚL

Tabulka č. 16 – Alternativní řešení - aktivace úroků do vstupní ceny majetku

číslo	účetní případ	Kč	MD	D
1.	VBÚ, VÚU - připsání dl. úvěrů na účet k 31.12.2005	2 000 000	221	461
2.	VBÚ - zaplacený úrok z dl. úvěrů k 31.12.2006	226 000	562	221
3.	VBÚ, VÚU - připsání dl. účel. úvěru na účet k 1.1.2007	500 000	221	461
4.	Pořízení budovy - pořizovací cena	2 000 000	021	x
	DPH 19 %	380 000	343	x
	celkem	2 380 000	x	379
5.	VBÚ - úhrada pořízené budovy	2 380 000	379	221
6.	VBÚ - aktivace úroku	94 282	021	221
7.	VBÚ - zbylý úrok zaplacený z dl. úvěrů	183 625	562	221

Zdroj: Vlastní tabulka

IAS 23

Účtování dle alternativního řešení by bylo shodné s ČÚL, pro znázornění odlišnosti tedy bylo v rámci IAS 23 použito základní řešení, tj. účtování úroků přímo do nákladů běžného období.

Tabulka č. 17 – Základní řešení – účtování úroků přímo do nákladů

číslo	účetní případ	Kč	MD	D
1.	VBÚ, VÚU - připsání dl. úvěrů na účet k 31.12.2005	2 000 000	221	461
2.	VBÚ - zaplacený úrok z dl. úvěrů k 31.12.2006	226 000	562	221
3.	VBÚ, VÚU - připsání dl. účel. úvěru na účet k 1.1.2007	500 000	221	461
4.	Pořízení budovy - pořizovací cena	2 000 000	021	x
	DPH 19 %	380 000	343	x
	celkem	2 380 000	x	379
5.	VBÚ - úhrada pořízené budovy	2 380 000	379	221
6.	VBÚ - aktivace úroku	94 282	562	221
7.	VBÚ - zbylý úrok zaplacený z dl. úvěrů	183 625	562	221

Zdroj: Vlastní tabulka

Shrnutí:

Jak bylo již zmíněno, v souvislosti s aktivací úroků – zda úroky tvoří či netvoří součást pořizovací ceny majetku, nabízí IAS 23 dvě možná řešení. V závislosti na zvoleném řešení vykazuje tedy účetní jednotka různou cenu majetku (s úrokem nebo bez úroků) a různou výši nákladů, a to nejen v době pořízení, ale i po celou dobu existence tohoto majetku ve společnosti, kdy je majetek odepisován. Rozdílná výše nákladů se samozřejmě odrazí na výši hospodářského výsledku. I v této oblasti je tedy vymezen značný prostor pro „kreativní účetnictví“ umožňující společnosti ovlivňovat zisk dle svých aktuálních potřeb.

9 IAS 2 – Zásoby

Zásoby jsou aktiva:

- držena za účelem prodeje v běžném podnikání,
- ve výrobním procesu, určená k prodeji nebo
- ve formě materiálu nebo obdobných dodávek, které se spotřebují ve výrobním procesu nebo při poskytování služeb.

Oceňování zásob

Zásoby se oceňují podle tzv. *zásady LCM* (lower of cost or market), tzn. že se zásoby oceňují v nižší částce z nákladů na jejich pořízení a čisté realizovatelné hodnoty¹⁵. IAS 2 nepovoluje přecenění zásob směrem nahoru na fair value.

Požadavky ČÚL jsou v podstatě srovnatelné s požadavky IAS 2. Rozdíly lze spatřovat především v pojetí náhradních dílů dlouhodobé povahy. ČÚL považuje náhradní díly bez ohledu na cenu a dobu použitelnosti za zásoby, zatímco dle IAS 2 se klasifikují jako dlouhodobý majetek. Rozdílné pojetí se promítne nejen do výše ocenění majetku, ale i do výše odpisů a následně do výše hospodářského výsledku daného účetního období. Ustanovení dle ČÚL v oblasti účtování odpisů je shodné s IAS 16, existuje však jeden zásadní rozdíl, a to: *Skládá-li se dlouhodobý majetek z několika součástí, které mají různou dobu životnosti, pak se tato každá jeho součást odepisuje samostatně.*

Příklad:

Společnost pořídila začátkem roku 2002 stroj v pořizovací ceně 50 tis. Kč s dobou životnosti 20 let. Součástí pořizovací ceny jsou i náhradní díly – vruty v pořizovací ceně 10 tis. Kč s dobou životnosti 5 let. Na začátku 6. roku jsou vruty vyměněny za nové.

¹⁵ Čistá realizovatelná hodnota je odhadnutá prodejní cena v běžném podnikání minus odhadované náklady na dokončení a odhadované náklady nezbytné k uskutečnění prodeje.

ČÚL

Tabulka č. 18 – Pořízení, odpisy stroje vč. vrutů a následný vliv na hospodářský výsledek

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007
PC stroje	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Odpisy	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
ZC stroje	47 500	45 000	42 500	40 000	37 500	35 000
Spotřeba materiálu - náhradní díly						10 000
Vliv na HV	- 2 500	- 2 500	- 2 500	- 2 500	- 2 500	-12 500

Zdroj: Vlastní tabulka

IAS 2

Tabulka č. 19 – Pořízení, odpisy stroje a vrutů a následný vliv na hospodářský výsledek

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007
PC stroje	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Odpisy stroje	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
ZC stroje	38 000	36 000	34 000	32 000	30 000	28 000
PC vrutů	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Odpisy vrutů	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
ZC vrutů	8 000	6 000	4 000	2 000	0	8 000
Výše DM	46 000	42 000	38 000	34 000	30 000	36 000
Vliv na HV	- 4 000	- 4 000	- 4 000	- 4 000	- 4 000	- 4 000

Zdroj: Vlastní tabulka

Shrnutí:

Z odlišného chápání náhradních dílů vyplývá rozdíl ve výši dlouhodobého majetku: v české úpravě odpovídá výše dlouhodobého majetku zůstatkové ceně stroje, zatímco podle IAS 2 je výše dlouhodobého majetku rovna součtu zůstatkové ceny stroje a zůstatkové ceny samostatných vrutů. Rozdílný je i vliv na hospodářský výsledek, což opět představuje praktiky „kreativního účetnictví“.

10 IAS 37 – Rezervy, podmíněné závazky a podmíněná aktiva

Rezerva (Provision) je závazek s nejistým časovým určením nebo částkou, který musí dle IAS 37 splňovat tzv. *test na rezervu* – rezerva se vykáže, pokud:

- podnik má současný závazek jako výsledek minulé události,
- je pravděpodobné, že uspokojení závazku se projeví jako úbytek ekonomického prospěchu,
- je možné provést reálný odhad výše závazku.

Podmíněný závazek (Contingen liability) je:

- možný závazek, který vyplývá z minulých událostí a jehož existence bude potvrzena pouze tím, že dojde nebo nedojde k jedné nebo více nejistým budoucím událostem, které nejsou zcela pod kontrolou společnosti, nebo
- současný závazek, který vyplývá z minulých událostí, ale není vykázán, protože:
 - není pravděpodobné, že vypořádání závazků bude znamenat odliv zdrojů přinášejících ekonomický prospěch společnosti, nebo
 - částka závazku nemůže být dostatečně spolehlivě měřena.

Příklad: Pět bývalých zaměstnanců společnosti podalo na společnost žalobu s tím, že trpí nemocí z povolání, a požadují náhradu v celkové výši 5 milionů Kč. Společnost se domnívá, že žaloba není pravdivě založena, a předpokládá, že se u soudu úspěšně obhájí. K datu rozvahy proto nebyla tvořena rezerva, nýbrž společnost zveřejnila pouze podmíněný závazek.

Podmíněné aktivum (Contingen asset) je možné aktivum, které vyplývá z minulých událostí a jehož existence bude potvrzena pouze tím, že dojde nebo nedojde k jedné nebo více nejisté budoucí události, které nejsou zcela pod kontrolou společnosti.¹⁶

¹⁶ Krupová, L. a kol. *Mezinárodní standardy účetního výkaznictví*. VOX, 2005. ISBN 80-86324-44-3

Příklad: V průběhu roku společnost X vyhrála soudní spor proti společnosti Y, která si neoprávněně přivlastnila patent, jež vyvinula společnost X. Soud přislíbil společnosti X náhradu ušlého zisku ve výši 10 milionů. Společnost však podala odvolání a k datu rozvahy dosud neproběhlo odvolací řízení.

Podmíněná aktiva se stejně jako podmíněné závazky vykazují v příloze k účetním výkazům a musí být společností řádně posouzena. Pokud se stane jisté, že společnosti vznikne ekonomický prospěch, nejedná se o podmíněné aktivum, ale většinou o pohledávku, která se vykazuje přímo v rozvaze.

I promítání rezerv, podmíněných závazků a podmíněných aktiv v účetní závěrce bývá předmětem „kreativního účetnictví“ ze strany podniků. Jeden z problémů představuje *rezerva na opravy hmotného majetku*.

Příklad (zadání z předchozí části IAS 2 – Zásoby doplněné o tvorbu rezervy):

Nyní předpokládáme, že česká účetní jednotka bude tvořit rezervu na výměnu vrutů ve výši 2 000,- Kč v každém roce.

ČÚL

Tabulka č. 20 – Dopad tvorby rezervy na výši hospodářského výsledku

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007
PC letadla	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Odpisy	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
ZC letadla	47 500	45 000	42 500	40 000	37 500	35 000
Tvorba rezervy	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Čerpání rezervy						10 000
Spotřeba materiálu – náhradní díly						10 000
Vliv na HV	- 4 500	- 4 500	- 4 500	- 4 500	- 4 500	- 4 500

Zdroj: Vlastní tabulka

IAS 37

Dle IAS 37 se tato rezerva nemá tvořit. Vliv na hospodářský výsledek je tedy stejný jako v předchozím příkladě IAS 2 – Zásoby.

Shrnutí:

Také v oblasti rezerv byl nalezen podstatný rozdíl mezi IAS a ČÚL. IAS 37 rozlišuje rezervy splňující tzv. test na rezervu a které se účtují jako závazky přímo do rozvahy, a podmíněné závazky a aktiva, jež se pouze zveřejňují. Podle IAS i ČÚL rozhoduje o titulech pro tvorbu rezerv sama účetní jednotka. V ČÚL ovšem hraje zásadní roli opět vliv daní, zejména v případě rezervy na opravy dlouhodobého majetku. Mezinárodní účetní standardy tuto rezervu netvoří. Hlavním důvodem je fakt, že potřeba tvořit rezervu na opravy hmotného majetku svědčí o špatně stanovených (podhodnocených) odpisech. Neboť, postupuje-li účetní jednotka dle IAS 16 a odepisuje jednotlivé části majetku, skládající se z více částí s různou dobou životnosti, samostatně, neexistuje skutečně důvod pro tvorbu rezervy na opravy majetku.

11 IAS 17 – Leasingy

Leasing (Lease) je smlouva, v níž pronajímatel převádí na nájemce právo užívat aktivum po smluvenou dobu, a to za jednorázovou platbu nebo sérii plateb. Standard jasně rozlišuje mezi finančním a operativním leasingem¹⁷. Základní podmínku klasifikace leasingu představuje dopad rizik (možné ztráty z nevyužití výrobní kapacity nebo z technologického zastarání) a odměn (očekávání ziskové operace během ekonomické životnosti aktiva a dále zisk ze zvýšení hodnoty aktiva nebo zisk z prodeje či jiného upotřebení zůstatkové hodnoty), které souvisejí s vlastnictvím pronájemného aktiva, na pronajímatele nebo na nájemce. Za finanční leasing je považována taková

¹⁷ Je nutné si uvědomit, že rozlišení na finanční a operativní leasing primárně závisí na ekonomické podstatě transakce a nikoliv na právní formě uzavřené smlouvy.

smlouva, kdy dochází v podstatě k převodu veškerých rizik a odměn vyplývajících z vlastnictví. Nejsou-li převedena všechna rizika a odměny, jedná se o leasing operativní.

ČÚL

Leasing je charakterizován jako nájemní smlouva, při níž nájemce po uplynutí nájemní lhůty podle předem daných podmínek buď pokračuje v pronájmu, nebo najatý předmět kupuje (obvykle za nižší cenu). V podstatě se tedy jedná o smluvní dočasné postoupení určitých předmětů k užívání za úplatu. Vlastník (pronajímatel) poskytuje majetek k užívání druhé straně (nájemci) proti úhradě nájemného. Tím se leasing liší od tradičního způsobu financování, tj. úvěru, z něhož musí společnost platit úroky.

Dle ČÚL lze jednotlivé leasingy charakterizovat takto:

- **finanční leasing** – pronájem aktiva, u něhož dochází po skončení doby pronájmu k odkupu najaté věci nájemcem,
- **operativní leasing** – všechny ostatní druhy leasingu, které nejsou finančním leasingem. Po skončení doby pronájmu dochází k vrácení pronajatého majetku pronajímateli (vlastníkovi).

Leasing u nájemce

Příklad:

Společnost si pronajala začátkem roku 2005 osobní automobil s předpokládanou životností 3 roky za cenu 500 tis. Kč. Cena modelu uvedená v leasingové smlouvě (fair value) činila 400 tis. Kč. Cena při odkupu dne 31.12.2007 je 20 tis. Kč.

ČÚL

Tabulka č. 21 - Splátkový kalendář

Datum	Splátka
1.1.2005	180 000
31.12.2005	100 000
31.12.2006	100 000
31.12.2007	100 000

Zdroj: Vlastní tabulka

Částka nákladů za období:

(cena leasingu – cena při odkupu) / počet let, tj. $(500\,000 - 20\,000)/3 = 160\,000,-$

Tabulka č. 22 - Účetní operace

číslo	účetní operace	Kč	MD	D
1.	Zachycení majetku v rozvaze nájemce	480 000	381	379
2.	První zvýšená splátka	180 000	379	221
3.	Druhá splátka	100 000	379	221
4.	Náklady roku 2005	160 000	518	381
5.	Třetí splátka	100 000	379	221
6.	Náklady roku 2006	160 000	518	381
7.	Čtvrtá splátka	100 000	379	221
8.	Náklady roku 2007	160 000	518	381
9.	Odkup pronajatého majetku	20 000	022	221
10.	Jednorázový odpis najatého majetku	20 000	551	082

Zdroj: Vlastní tabulka

IAS 17

Tabulka č. 23 – Splátkový kalendář

Období	Úroková míra	Platba	Dluh	Úrok	Snížení dluhu
1.1.2005		180 000	400 000		180 000
31.12.2005	20,70%	100 000	220 000	45 540	54 460
31.12.2006	20,70%	100 000	165 540	34 267	65 733
31.12.2007	20,70%	120 000	99 807	20 193	99 807

Zdroj: Vlastní tabulka

Nájemce v tomto případě pracuje v rozvaze s reálnou hodnotou majetku (400 000,-), která se vykáže na počátku leasingu do aktiv i dluhů. První navýšená splátka se nediskontuje, neboť se platí ihned při vzniku leasingu. Vnitřní výnosové procento je zjištěno dle tabulkového kalkulátoru. Částka ceny při odkupu je připočtena k poslední splátce. Odpisy jsou lineární ve výši 133 334,- Kč (400 000/3).

Tabulka č. 24 - Účetní operace

číslo	účetní operace	Kč	MD	D
1.	Zařazení pronajatého majetku do rozvahy nájemce	400 000	022	474
2.	První zvýšená splátka	180 000	474	221
3.	Druhá splátka - snížení závazku	54 460	474	221
	- úrok	45 540	562	221
4.	Odpis pronajatého majetku – 2005	133 334	551	082
5.	Třetí splátka - snížení závazku	65 733	474	221
	- úrok	34 267	562	221
6.	Odpis pronajatého majetku – 2006	133 334	551	082
7.	Čtvrtá splátka vč. ceny při odkupu - snížení závazku	99 807	474	221
	- úrok	20 193	562	221
8.	Odpis pronajatého majetku – 2007	133 334	551	082

Zdroj: Vlastní tabulka

Shrnutí:

Odlišnosti mezi ČÚL a IAS v oblasti leasingu jsou patrné především u finančního leasingu. V praxi často dochází k záměně finančního leasingu za leasing operativní. Následné promítání do účetních výkazů poskytuje značný prostor pro jednu z nebezpečných praktik „kreativního účetnictví“ - mimobilanční financování. Správné zařazení konkrétního pronájmu do příslušné skupiny je totiž podmínkou k jeho řádnému vykázání v rozvaze.

Finanční leasing se účtuje dle IAS jako aktivum a jako závazek v rozvaze nájemce. Nájemce majetek zároveň odepisuje po dobu použitelnosti. Leasingové operace jsou tak zaúčtovány a vykázány v souladu s jejich podstatou a finanční skutečností¹⁸, nikoli pouze s právní formou.

Naproti tomu ČR dává přednost spíše právnímu (vlastnickému) hledisku, z čehož vyplývá, že podnik, který vlastní pronajímané aktivum, ho vykazuje ve svém účetnictví a také ho odepisuje po dobu trvání leasingové smlouvy. To se týká finančního i operativního leasingu. Po celou dobu trvání leasingu je konstantní výše úroku nikoli úroková míra jako v případě účtování dle IAS 17.

Nájemce účtuje o pronajatém majetku pouze podrozvahově. Během trvání smlouvy účtuje nájemce pouze o první leasingové splátce (časově rozlišované do nákladů) a závazcích z běžných splátek nájemného. Na konci finančního leasingu musí nájemce předmět leasingu vykázat ve své rozvaze jako hmotný majetek v pořizovací ceně zaplacené na konci leasingového období. Podrozvahová evidence pronajatého majetku není vhodná zejména pro posouzení některých ukazatelů posuzující finanční situaci podniku. Není-li totiž majetek opatřen formou finančního leasingu veden v aktivech nájemce, dochází k podhodnocení majetku a závazků. Z čehož vyplývá, že skutečný majetek a závazky firem využívající leasing jsou vyšší, než se zdá z účetních výkazů, a není možné srovnávat finanční ukazatele s firmami ze zemí, kde je leasing uveden v rozvaze.

¹⁸ Podstatou a finanční skutečností se rozumí, že nájemce získává ekonomické přínosy z užívání najatého majetku po podstatnou část jeho ekonomické životnosti výměnou za úhradu nájemného.

12 Shrnutí účetních operací za rok 2006 a 2007 dle ČÚL a IFRS

ČÚL – 2006

PÚR k 1. 1. 2006			
022	50 000	411	522 000
082	-10 000	431	1 010 000
112	230 000	451	8 000
132	360 000	321	423 000
211	240 000	379	207 500
221	2 900 500	461	2 000 000
311	80 000		
381	320 000		
A celkem	4 170 500	P celkem	4 170 500

Kromě výše uvedených účetních operací došlo v roce 2006 ještě k (pro ČÚL i IFRS):

účetní operace	Kč	MD	D
prodej zboží	480 000		604
DPH 19 %	91 200		343
celkem	571 200	311	
vyskladnění prodaného zboží	360 000	504	132
nákup materiálu	120 000	112	
DPH 19 %	22 800	343	
celkem	142 800		321
prodej služeb	2 500 000		602
DPH 19 %	475 000		343
celkem	2 975 000	311	
prodej krátkodobých CP	300 000		666
DPH 19 %	57 000		343
celkem	357 000	221	

výpočet splatné daně	Kč
Účetní výsledek hospodaření před zdaněním	2 345 900
+ <i>Daňově neúčinné náklady</i>	
Opravná položka k budově	83 333
Základ daně	2 429 233
Zaokrouhlený základ daně	2 429 000
Daň z příjmů z běžné činnosti (24 %)	582 960

rozdělení disponibilního zisku:	Kč	MD	D
zvýšení základního kapitálu	500 000	431	411
rezervní fond	200 000	431	421
zbytek zisku nerozdělen	310 000	431	428

KÚR k 31. 12. 2006			
021	500 000	411	1 022 000
081	-100 000	421	200 000
022	660 500	428	310 000
082	-96 100	431	1 762 940
112	350 000	451	10 000
211	240 000	341	582 960
221	1 610 005	343	389 405
311	3 626 200	321	565 800
381	160 000	379	107 500
		461	2 000 000
A celkem	6 950 605	P celkem	6 950 605

ČÚL – 2007

PÚR k 1. 1. 2007			
021	500 000	411	1 022 000
081	-100 000	421	200 000
022	660 500	428	310 000
082	-96 100	431	1 762 940
112	350 000	451	10 000
211	240 000	341	582 960
221	1 610 005	343	389 405
311	3 626 200	321	565 800
381	160 000	379	107 500
		461	2 000 000
A celkem	6 950 605	P celkem	6 950 605

Kromě výše uvedených účetních operací došlo v roce 2007 ještě k (pro ČÚL i IFRS):

účetní operace	Kč	MD	D
prodej služeb	1 800 000		602
DPH 19 %	342 000		343
celkem	2 142 000	221	

výpočet splatné daně	Kč
Účetní výsledek hospodaření před zdaněním	1 401 147
+ <i>Daňově neúčinné náklady</i>	
Opravná položka k budově	-83 333
Základ daně	1 317 814
Zaokrouhlený základ daně	1 317 000
Daň z příjmů z běžné činnosti (24 %)	316 080

rozdělení disponibilního zisku:	Kč	MD	D
zvýšení základního kapitálu	1 000 000	431	411
rezervní fond	200 000	431	421
zbytek zisku nerozdělen	562 940	431	428

KÚR k 31. 12. 2007			
021	2 594 282	411	2 022 000
081	-47 128	421	400 000
022	680 500	428	872 940
082	-202 200	431	1 085 067
112	340 000	451	2 000
211	240 000	341	899 040
221	1 474 098	343	351 405
311	3 626 200	321	565 800
		379	7 500
		461	2 500 000
A celkem	8 705 752	P celkem	8 705 752

12.1 Rozvaha dle ČÚL

Zpracováno v souladu s vyhláškou
č. 500/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů

ROZVAHA (BILANCE)

ke dni 31.12.2007
(v celých tisících Kč)

IČ

Obchodní firma nebo jiný
název účetní jednotky
ABC, s. r. o.

Sídlo, bydliště nebo místo
podnikání účetní jednotky

Označení a	AKTIVA b	Číslo řádku c	Běžné účetní období			Mnulé úč. období
			Brutto 1	Korekce 2	Netto 3	Netto 4
	AKTIVA CELKEM (ř. 02 + 03 + 31 + 63)	1	8 955	249	8 706	6 951
A.	Pohledávky za upsaný základní kapitál	2			0	0
B.	Dlouhodobý majetek (ř. 04 + 13 + 23)	3	3 275	249	3 026	965
B. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek (ř. 05 až 12)	4	0	0	0	0
B. I.	1. Zřizovací výdaje	5				
	2. Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	6				
	3. Software	7				
	4. Ocenitelná práva	8				
	5. Goodwill	9				
	6. Jiný dlouhodobý nehmotný majetek	10				
	7. Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	11				
	8. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	12				
B. II.	Dlouhodobý hmotný majetek (ř. 14 až 22)	13	3 275	249	3 026	965
B. II.	1. Pozemky	14				
	2. Stavby	15	2 594	47	2 547	400
	3. Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	16	681	202	479	565
	4. Pěstelské celky trvalých porostů	17				
	5. Základní stádo a tažná zvířata	18				
	6. Jiný dlouhodobý hmotný majetek	19				
	7. Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	20				
	8. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	21				
	9. Oceňovací rozdíly k nabytému majetku	22				
B. III.	Dlouhodobý finanční majetek (ř. 24 až 30)	23	0	0	0	0
B. III.	1. Podíly v ovládaných a řízených osobách	24				
	2. Podíly v účetních jednotkách pod podstatným vlivem	25				
	3. Ostatní dlouhodobé cenné papíry a podíly	26				
	4. Půjčky a úvěry - ovládací a řídicí osoba, podstatný vliv	27				
	5. Jiný dlouhodobý finanční majetek	28				
	6. Pořizovaný dlouhodobý finanční majetek	29				
	7. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý finanční majetek	30				
C.	Oběžná aktiva (ř. 32 + 39 + 48 + 58)	31	5 680	0	5 680	5 826

C. I.	Zásoby	(ř. 33 až 38)	32	340	0	340	350
C. I.	1. Materiál		33	340	0	340	350
	2. Nedokončená výroba a polotovary		34				
	3. Výrobky		35				
	4. Madá a ostatní zvířata a jejich skupiny		36				
	5. Zboží		37				
	6. Poskytnuté zálohy na zásoby		38				
C. II.	Dlouhodobé pohledávky	(ř. 40 až 47)	39	0	0	0	0
C. II.	1. Pohledávky z obchodních vztahů		40				
	2. Pohledávky - ovládající a řídicí osoba		41				
	3. Pohledávky - podstatný vliv		42				
	4. Pohledávky za společníky, členy družstva a za účastníky sdružení		43				
	5. Dlouhodobé poskytnuté zálohy		44				
	6. Dohadné účty aktivní		45				
	7. Jiné pohledávky		46				
	8. Odložená daňová pohledávka		47				
C. III.	Krátkodobé pohledávky	(ř. 49 až 57)	48	3 626	0	3 626	3 626
C. III.	1. Pohledávky z obchodních vztahů		49	3 626	0	3 626	3 626
	2. Pohledávky - ovládající a řídicí osoba		50				
	3. Pohledávky - podstatný vliv		51				
	4. Pohledávky za společníky, členy družstva a za účastníky sdružení		52				
	5. Sociální zabezpečení a zdravotní pojištění		53				
	6. Stát - daňové pohledávky		54				
	7. Krátkodobé poskytnuté zálohy		55				
	8. Dohadné účty aktivní		56				
	9. Jiné pohledávky		57				
C. IV.	Krátkodobý finanční majetek	(ř. 59 až 62)	58	1 714	0	1 714	1 850
C. IV.	1. Peníze		59	240	0	240	240
	2. Účty v bankách		60	1 474	0	1 474	1 610
	3. Krátkodobé cenné papíry a podíly		61				
	4. Požovaný krátkodobý finanční majetek		62				
D. I.	Časové rozlišení	(ř. 64 až 66)	63	0	0	0	160
D. I.	1. Náklady příštích období		64	0	0	0	160
	2. Komplexní náklady příštích období		65				
	3. Příjmy příštích období		66				

Označení	PASIVA	Číslo řádku	Běžné účetní období	Mnulé účetní období
a	b	c	5	6
	PASIVA CELKEM (ř. 68 + 85 + 118)	67	8 706	6 951
A.	Vlastní kapitál (ř. 69 + 73 + 78 + 81 + 84)	68	4 380	3 295
A. I.	Základní kapitál (ř. 70 až 72)	69	2 022	1 022
A. I. 1.	Základní kapitál	70	2 022	1 022
	2. Vlastní akcie a vlastní obchodní podíly (-)	71		
	3. Změny základního kapitálu	72		
A. II.	Kapitálové fondy (ř. 74 až 77)	73	0	0
A. II. 1.	Emisní ážio	74		
	2. Ostatní kapitálové fondy	75		
	3. Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků	76		
	4. Oceňovací rozdíly z přecenění při přeměnách	77		
A. III.	Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku (ř. 79 + 80)	78	400	200
A. III. 1.	Zákonný rezervní fond / Nedělitelný fond	79	400	200
	2. Statutární a ostatní fondy	80		
A. IV.	Výsledek hospodaření minulých let (ř. 82 + 83)	81	873	310
A. IV. 1.	Nerozdělený zisk minulých let	82	873	310
	2. Neuhrazená ztráta minulých let (-)	83		
A. V.	Výsledek hospodaření běžného účetního období (+/-) (ř. 01 - (+69 + 73 + 78 + 81 + 85 + 118))	84	1 085	1 763
B.	Cizí zdroje (ř. 86 + 91 + 102 + 114)	85	4 326	3 656
B. I.	Rezervy (ř. 87 až 90)	86	2	10
B. I. 1.	Rezervy podle zvláštních předpisů	87	2	10
	2. Rezerva na důchody a podobné závazky	88		
	3. Rezerva na daň z příjmů	89		
	4. Ostatní rezervy	90		
B. II.	Dlouhodobé závazky (ř. 92 až 101)	91	0	0
B. II. 1.	Závazky z obchodních vztahů	92		
	2. Závazky - ovládající a řídicí osoba	93		
	3. Závazky - podstatný vliv	94		
	4. Závazky ke společníkům, členům družstva a k účastníkům sdružení	95		
	5. Dlouhodobé přijaté zálohy	96		
	6. Vydané dluhopisy	97		
	7. Dlouhodobé směnky k úhradě	98		
	8. Dohadné účty pasivní	99		
	9. Jiné závazky	100		
	10. Odložený daňový závazek	101		

B. III.	Krátkodobé závazky (ř. 103 až 113)	102	1 824	1 646
B. III. 1.	Závazky z obchodních vztahů	103	566	566
2.	Závazky - ovládací a řídicí osoba	104		
3.	Závazky - podstatný vliv	105		
4.	Závazky ke společníkům, členům družstva a k účastníkům sdružení	106		
5.	Závazky k zaměstnancům	107		
6.	Závazky ze sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění	108		
7.	Stát - daňové závazky a dotace	109	1 250	972
8.	Krátkodobé přijaté zálohy	110		
9.	Vydané dluhopisy	111		
10.	Dohadné účty pasivní	112		
11.	Jiné závazky	113	8	108
B. IV.	Bankovní úvěry a výpomoci (ř. 115 až 117)	114	2 500	2 000
B. IV. 1.	Bankovní úvěry dlouhodobé	115	2 500	2 000
2.	Krátkodobé bankovní úvěry	116		
3.	Krátkodobé finanční výpomoci	117		
C. IV.	Časové rozlišení (ř. 119 + 120)	118	0	0
C. IV. 1.	Výdaje příštích období	119		
2.	Výnosy příštích období	120		

Sestaveno dne:

Právní forma účetní jednotky:

Předmět podnikání účetní jednotky:

Podpisový záznam:

12.2 Výkaz zisků a ztrát dle ČÚL

Zpracováno v souladu s vyhláškou
č. 500/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY

ke dni 31.12.2007

(v celých tisících Kč)

IČ

Obchodní firma nebo jiný
název účetní jednotky

ABC, s. r. o.

Sídlo, bydliště nebo místo
podnikání účetní jednotky

Označení a	TEXT b	Číslo řádku c	Skutečnost v účetním období	
			sledovaném 1	minulém 2
I.	Tržby za prodej zboží	01	0	480
A.	Náklady vynaložené na prodané zboží	02	0	360
+	Obchodní marže (ř. 01 - 02)	03	0	120
II.	Výkony (ř. 05 až 07)	04	1 800	2 500
II. 1.	Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	05	1 800	2 500
2.	Změna stavu zásob vlastní činnosti	06	0	0
3.	Aktivace	07	0	0
B.	Výkonová spotřeba (ř. 09 + 10)	08	170	160
B. 1.	Spotřeba materiálu a energie	09	10	0
B. 2.	Služby	10	160	160
+	Přidaná hodnota (ř. 03 + 04 - 08)	11	1 630	2 460
C.	Osobní náklady (ř. 13 až 16)	12	0	0
C. 1.	Mzdové náklady	13	0	0
C. 2.	Odměny členům orgánů společnosti a družstva	14	0	0
C. 3.	Náklady na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění	15	0	0
C. 4.	Sociální náklady	16	0	0
D.	Daně a poplatky	17	0	0
E.	Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	18	137	103
III.	Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu (ř. 20 + 21)	19	0	0
III. 1.	Tržby z prodeje dlouhodobého majetku	20	0	0
III. 2.	Tržby z prodeje materiálu	21	0	0
F.	Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku a materiálu (ř. 23 + 24)	22	0	0
F. 1.	Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku	23	0	0
F. 2.	Prodaný materiál	24	0	0
G.	Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období	25	-91	85
IV.	Ostatní provozní výnosy	26	0	0
H.	Ostatní provozní náklady	27	0	0
V.	Převod provozních výnosů	28	0	0
I.	Převod provozních nákladů	29	0	0
*	Provozní výsledek hospodaření (ř. 11 - 12 - 17 - 18 + 19 - 22 - 25 + 26 - 27 + (-28) - (-29))	30	1 584	2 272

IV.	Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	31	0	0
J.	Prodané cenné papíry a podíly	32	0	0
VII.	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku (ř. 34 až 36)	33	0	0
VII. 1.	Výnosy z podílů ovládaných a řízených osobách a v účetních jednotkách pod podstatným vlivem	34	0	0
VII. 2.	Výnosy z ostatních dlouhodobých cenných papírů a podílů	35	0	0
VII. 3.	Výnosy z ostatního dlouhodobého finančního majetku	36	0	0
VIII.	Výnosy z krátkodobého finančního majetku	37	0	300
K.	Náklady z finančního majetku	38	0	0
IX.	Výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů	39	0	0
L.	Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů	40	0	0
M.	Změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti (+/-)	41	0	0
X.	Výnosové úroky	42	0	0
N.	Nákladové úroky	43	184	226
XI.	Ostatní finanční výnosy	44	0	0
O.	Ostatní finanční náklady	45	0	0
XII.	Převod finančních výnosů	46	0	0
P.	Převod finančních nákladů	47	0	0
*	Finanční výsledek hospodaření [(ř. 31 - 32 + 33 + 37 - 38 + 39 - 40 - 41 + 42 - 43 + 44 - 45 - (-46) + (- 47)]	48	-184	74
Q.	Daň z příjmů za běžnou činnost (ř. 50 + 51)	49	316	583
Q. 1.	- splatná	50	316	583
Q. 2.	- odložená	51	0	0
**	Výsledek hospodaření za běžnou činnost (ř. 30 + 48 - 49)	52	1 084	1 763
XIII.	Mimořádné výnosy	53	0	0
R.	Mimořádné náklady	54	0	0
S.	Daň z příjmů z mimořádné činnosti (ř. 56 + 57)	55	0	0
S. 1.	- splatná	56	0	0
S. 2.	- odložená	57	0	0
*	Mimořádný výsledek hospodaření (ř. 53 - 54 - 55)	58	0	0
W.	Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům (+/-)	59	0	0
***	Výsledek hospodaření za účetní období (+/-) (ř. 52 + 58 - 59)	60	1 084	1 763
****	Výsledek hospodaření před zdaněním (+/-) (ř. 30 + 48 + 53 - 54)	61	1 400	2 346

Sestaveno dne:

Právní forma účetní jednotky:

Předmět podnikání účetní jednotky:

Podpisový záznam:

IFRS – 2006

PÚR k 1. 1. 2006			
022	450 000	411	522 000
082	-149 334	431	993 126
112	230 000	321	423 000
132	360 000	379	7 500
211	240 000	461	2 000 000
221	2 900 500	474	165 540
311	80 000		
A celkem	4 111 166	P celkem	4 111 166

rozdělení disponibilního zisku:	Kč	MD	D
zvýšení základního kapitálu	500 000	431	411
rezervní fond	200 000	431	421
zbytek zisku nerozdělen	293 126	431	428

KÚR k 31. 12. 2006			
021	508 966	411	1 022 000
081	-100 299	414	25 100
022	1 090 000	421	200 000
082	-374 668	428	293 126
112	350 000	431	1 764 506
211	240 000	341	582 960
221	1 610 005	343	389 405
311	3 626 200	321	565 800
		379	7 500
		461	2 000 000
		474	99 807
A celkem	6 950 204	P celkem	6 950 204

IFRS – 2007

PÚR k 1. 1. 2007			
021	508 966	411	1 022 000
081	-100 299	414	25 100
022	1 090 000	421	200 000
082	-374 668	428	293 126
112	350 000	431	1 764 506
211	240 000	341	582 960
221	1 610 005	343	389 405
311	3 626 200	321	565 800
		379	7 500
		461	2 000 000
		474	99 807
A celkem	6 950 204	P celkem	6 950 204

rozdělení disponibilního zisku:	Kč	MD	D
zvýšení základního kapitálu	1 000 000	431	411
rezervní fond	200 000	431	421
zbytek zisku nerozdělen	564 506	431	428

KÚR k 31. 12. 2007			
021	2 508 966	411	2 022 000
081	-42 265	414	33 434
022	1 090 000	421	400 000
082	-600 002	428	857 632
112	350 000	431	1 010 186
211	240 000	341	899 040
221	1 474 098	343	351 405
311	3 626 200	321	565 800
		379	7 500
		461	2 500 000
A celkem	8 646 997	P celkem	8 646 997

12.3 Rozvaha dle IFRS

	2007	2006
	tis. Kč	tis. Kč
Aktiva		
Pozemky, budovy a zařízení	2 957	991
Pronajaté aktivum - finanční leasing	0	133
<i>Dlouhodobá aktiva celkem</i>	<i>2 957</i>	<i>1 124</i>
Zásoby	350	350
Pohledávky	3 626	3 626
Peníze a bankovní účty	1 714	1 850
<i>Krátkodobá aktiva celkem</i>	<i>5 690</i>	<i>5 826</i>
Aktiva celkem	8 647	6 950
Vlastní kapitál a závazky		
Základní kapitál	2 022	1 022
Rezervní fond	400	200
Kapitálový fond a fond z přecenění	33	25
Nerozdělený zisk	858	293
Zisk za období	1 010	1 765
<i>Vlastní kapitál celkem</i>	<i>4 323</i>	<i>3 305</i>
Rezervy	0	0
Bankovní úvěry	2 500	2 000
Ostatní závazky ¹⁹	0	100
<i>Dlouhodobé závazky celkem</i>	<i>2 500</i>	<i>2 100</i>
Závazky z obchodního styku	573	573
Splatný daňový závazek	899	583
Ostatní závazky ²⁰	352	389
<i>Krátkodobé závazky celkem</i>	<i>1 824</i>	<i>1 545</i>
Vlastní kapitál a závazky celkem	8 647	6 950

¹⁹ Hodnota nesplaceného závazku z finančního leasingu.

²⁰ Nezaplacená daň z přidané hodnoty.

12.4 Výkaz zisků a ztrát dle IFRS²¹

	2007	2006
	tis. Kč	tis. Kč
Výnosy - tržby ²²	1 800	2 980
Ostatní výnosy	80	0
Změna stavu výrobků a nedokončené výroby	0	0
Spotřeba materiálu a surovin	0	0
Odpisy a amortizace	256	238
Snížení hodnoty pozemků, budov a zařízení	0	75
Ostatní náklady	0	360
Finanční výnosy	0	300
Finanční náklady	298	260
Podíl na zisku přidružených společností	0	0
Zisk před zdaněním	1 326	2 347
Daň ze zisku	316	583
Zisk za období	1 010	1 764
Zisk (+) / ztráta (-) na akcii	58.27	101.77

ZISK NA AKCII

Zisk na akcii je počítán jako podíl čistého zisku k rozdělení a průměrného počtu kmenových akcií v oběhu.

	2007	2006
Počet akcií	17 334	17 334
Čistý zisk (+) / ztráta (-) pro akcionáře (tis. Kč)	1 010	1 764
Zisk (+) / ztráta (-) na akcii (Kč)	58.27	101.77

²¹ Struktura výkazů dle IFRS není pevně dána. Pro zjednodušenost tedy obsahují výše uvedené výkazy pouze položky potřebné k vybraným účetním operacím.

²² Výnosy - tržby zahrnují výnosy z prodeje zboží a poskytnutých služeb bez daně z přidané hodnoty.

13 Závěr

Srovnáme-li účetní výkazy dle ČÚL a IFRS, výsledky se od sebe moc neliší. To je způsobeno použitím menšího počtu účetních operací, které byly použity pro objasnění zásadních rozdílů v účtování mezi ČÚL a IFRS. Cílem diplomové práce bylo vzájemně porovnat vybrané účetní systémy, vystihnout podstatné rozdíly mezi nimi a posoudit jejich dopady na účetní závěrku, a jejím prostřednictvím i na celý svět.

Všeobecně platí, že ve vyspělých tržních ekonomikách s dobře fungujícím kapitálovým trhem často dochází k účetním praktikám, při kterých je snahou manažerů velkých společností „zkreslovat“ účetnictví, a to ve směru dosažení příznivějšího výsledku hospodaření, než odpovídá skutečnosti. Vykázání lepšího výsledku hospodaření představuje zcela pochopitelnou věc, neboť existence podniku závisí na jeho dobrém jménu.

Naopak v České republice, kde nefunguje kapitálový trh, je situace zcela opačná - společnosti se snaží o zmenšení hospodářského výsledku. Jednoznačným důvodem této snahy je bezesporu značná závislost daní na účetnictví, kdy vykázání co nejnižšího hospodářského výsledku vede k odvedení co nejnižší daně z příjmů.

Regulace účetnictví právními předpisy v České republice spočívá ve shodě účtového rozvrhu a účtování v něm s právními předpisy, čímž je automaticky zajištěna správnost účetních výkazů, které vznikly realizací daného algoritmu. Vstupem Mezinárodních účetních standardů však dochází ke změně. Systém standardů určuje požadavky na účetní závěrku (její struktura není jednotná pro všechny společnosti), zatímco účtový rozvrh a pravidla účtování na jednotlivých účtech jsou interní záležitostí společnosti. Rozdíl mezi účetními systémy vystihuje i přechod v roce 2001 od pojmu „Mezinárodní účetní standardy – IAS“ k pojmu „Mezinárodní standardy účetního výkaznictví – IFRS“, tj. podstatou je regulace účetních výkazů a ne účtování.

Hlavním cílem finančního účetnictví není „účtování“, ale vyhotovování a zveřejňování účetních výkazů - účetní závěrky - podávající věrný a poctivý obraz o finanční pozici a výkonnosti podniku. Na základě těchto informací si pak mohou

investoři a další zainteresované subjekty udělat názor na současný i budoucí vývoj podniku, jež ovlivní jejich další rozhodování.

Při zpracování diplomové práce bylo nalezeno několik podstatných rozdílů v účtování mezi ČÚL a IFRS. Příčinou těchto odlišností je, že oba účetní systémy jsou založeny na jiných prioritách a zásadách. IFRS, na rozdíl od české účetní legislativy, která má striktně vymezená pravidla účtování, nabízí mnoho variantních řešení a velké množství odhadů. Nechávací tak poměrně dost prostoru pro subjektivní řešení, což znesnadňuje vzájemné porovnání jednotlivých společností a umožňuje praktikovat „kreativní účetnictví“.

„Kreativní účetnictví“ lze v podstatě chápat jako *jakékoli záměrné upravování položek účetních výkazů do zamýšlené podoby* – „zfalšování“ účetních výkazů se tak manažeři snaží o lepší obrázek společnosti, zkraslení účetních údajů, o naplnění svých cílů a využívání *nejednotného přístupu k řešení otevřených otázek v současné účetní teorii a praxi*. Právě zmíněná flexibilita poskytuje příležitosti k manipulaci, podvodům a klamavé prezentaci. Souhrnně tedy představuje „kreativní účetnictví“ jakýsi „účetní podvod“, který by se mohl přesněji nazvat jako „podvod prostřednictvím účetnictví“.

Účetnictví totiž představuje pouze nástroj zobrazující realitu. Může být tedy i nástrojem, který umožňuje, aby se cokoli tvářilo jinak, než tomu tak ve skutečnosti je. Řada odborníků považuje „kreativní účetnictví“ za jev, který se bude v účetním a finančním světě i nadále objevovat a z účetní praxe jen tak nezmizí. V poslední době jde o značně diskutovaný problém, ovšem na toto téma existuje po celém světě jen minimum literatury. Možná je to způsobeno snahou, aby nebyl jejím prostřednictvím poskytnut návod podnikům k jeho praktikování. Jedinou možnou prevencí je naučit se rozpoznat jeho techniky a umět se s nimi vypořádat. Jejich následné pochopení může objasnit do jaké míry byla změněna vypovídací schopnost účetních výkazů a zamezit tak dalším účetním skandálům a krachům.

Podmínkou zamezení přílišné volnosti v praktikách jednotlivých účetních systémů je proces harmonizace účetnictví. Jeho hlavním cílem je vytvoření jednotného účetního systému zajišťující srozumitelnost, srovnatelnost a hlavně pravdivost

informací uvedených v účetních výkazech. Toto všechno by mělo splnit zavádění IFRS nebo přibližování se těmto účetním standardům. Přejít na IFRS jednoznačně pomůže vstoupit na světové kapitálové trhy, snížit náklady a stát se plnohodnotným účastníkem mezinárodního trhu - umožní tak společnostem přijmout „globální jazyk účetního výkaznictví“, díky němuž se stanou srozumitelným subjektem globálního trhu.

Další nesporné výhody IFRS jsou zvýšení důvěry ve společnosti, zlepšení schopnosti získat finanční prostředky a vzájemná srovnatelnost konkurentů na celém světě.

Někdo by mohl namítat, že bez pravidel nemůžou být splněny požadavky kladené na výkazy finančního účetnictví. Otázkou však zůstává, zda je přesné určení pravidel, jako je tomu často u ČÚL, nějakou výhodou a přílišná regulace nemůže poškodit systém svobodného podnikání. Možná by přísná a maximálně omezující pravidla byla nejvhodnější, ale na druhou stranu by mohla „podkopávat“ efektivnost podnikatelské činnosti.

Jsem toho názoru, že díky všem výše uvedeným výhodám lze používání Mezinárodních standardů jednoznačně doporučit a myslím si, že je pouze otázkou času, kdy se bude jednat o zcela přirozenou věc v dnešním globálním světě.

14 Seznam použité literatury

Monografie:

Adámková, D. *Účetnictví podle mezinárodních účetních standardů*. Credit, 2003. ISBN 80-213-1034-0

Dvořáková, D. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IAS/IFRS*. Computer Press, 2006. ISBN 80-251-1085-0

Kovanicová, D. a kol. *Finanční účetnictví – světový koncept*. Polygon, 2005. ISBN 80-7273-129-7

Kovanicová, D. *Jak porozumět účetním výkazům (světovým, evropským, českým)*. Polygon, 2004. ISBN 80-7273-095-9

Krupová L. a kol. *IAS/IFRS: mezinárodní standardy účetního výkaznictví*. VOX, 2005. ISBN 80-86324-44-3

Krupová, L. *Kreativní účetnictví: Zneužívání účetnictví – možnosti a meze*. KAČR, Praha 2001

Krupová L. *IAS v příkladech: srovnání vybraných mezinárodních účetních standardů s českou účetní legislativou, I. díl*. VOX, 2002. ISBN 80-86324-22-2

Krupová L., Loja R., Pelák J. *IAS v příkladech: srovnání vybraných mezinárodních účetních standardů s českou účetní legislativou, II. díl*. VOX, 2003. ISBN 80-86324-23-0

Krupová L., Mládek, R. a kol. *IAS v příkladech: srovnání vybraných mezinárodních účetních standardů s českou účetní legislativou, III. díl*. VOX, 2003. ISBN 80-86324-33-8

Zákony a nařízení:

České účetní standardy

Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje:

http://bankovnictvi.ihned.cz/1-10053430-15513450-900000_d-c1

<http://business.center.cz/business/finance/ucetnictvi/ceske-ucetnistandardy/podnikatele/>

<http://www.iasplus.com/index.htm>